

PROJEKT

**Załącznik nr
do Uchwały Nr..... Rady Powiatu w Bochni
z dn. 2026 r.**

**Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych
w Powiecie Bocheńskim na lata 2026 – 2030**

Bochnia, sierpień 2026 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	str.3
2. Tło powstania Programu	str.3
3. Postawy prawne Programu i przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych.....	str.4
4. Niepełnosprawność – definicje	str.9
5. Osoby z niepełnosprawnościami w Polsce	str.12
6. Osoby z niepełnosprawnościami w Małopolsce	str.13
7. Osoby z niepełnosprawnościami w Powiecie Bocheńskim	str.15
8. Charakterystyka Powiatu Bocheńskiego	str.21
9. Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Bocheńskim. Działania zrealizowane w latach 2021-2025	str.25
10. Cele i kierunki działania Programu na lata 2026-2030	str.43
11. Monitoring i ewaluacja	str.47
12. Zakończenie	str.47
13. Spis tabel i wykresów	str.49

WSTĘP

Planowanie jest jedną z ważniejszych faz w cyklu zorganizowanego działania, którego celem jest wsparcie osoby, rodziny, grupy czy społeczności w rozwiązaniu trudnej sytuacji życiowej i zaradzeniu trudnościom lub rozwiązaniu problemu społecznego.

Przedstawiony poniżej program działań jest zbiorem zadań i dokumentem, który zakłada kontynuację i rozwój kierunków działań na rzecz osób z niepełnosprawnością, jakie już w latach 2001-2025 zostały wytyczone w Programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Bocheńskim.

Niniejszy dokument obejmuje opis tła i przyczyny powstania Programu, przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych, kwestie niepełnosprawności, diagnozę sytuacji i charakterystykę Powiatu Bocheńskiego z uwzględnieniem sytuacji osób z niepełnosprawnością w tym dotychczasowe działania podjęte w obszarze wsparcia mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz wskazuje główne cele i wybrane kierunki działań na lata 2026 - 2030.

TŁO POWSTANIA PROGRAMU

Jednym z zadań samorządu powiatowego jest wspieranie osób z niepełnosprawnością m.in. poprzez powiatowy program działań. System wsparcia, który określiła Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 884) obejmuje:

- ☐ orzekanie o niepełnosprawności,
- ☐ rehabilitację zawodową,
- ☐ rehabilitację społeczną

oraz związane z tym uprawnienia osób z niepełnosprawnościami, a także obowiązki i uprawnienia pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnością. Do systemu wspierania osób z niepełnosprawnością zalicza się wspierane zatrudnienie oraz system służb działających na rzecz niepełnosprawnych, a także odrębny system szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnością.

Finansowanie realizacji zadań wybranych dla wsparcia mieszkańców a szczególnie osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Bocheńskim opiera się na środkach własnych Powiatu, środkach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych a także pozyskiwanych przez Powiat środkach samorządów gminnych, budżetu państwa, Funduszu Pracy, Funduszu Solidarnościowego i tym podobnych źródłach finansowania.

Aktualny Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026 – 2030 poprzedziły programy powiatowe z lat ubiegłych, tj. Program na lata 2021 – 2025¹, na lata 2018 – 2020², na lata 2015 – 2017³, na lata 2012 – 2014⁴, na rok 2011⁵, na rok 2010⁶, na rok 2009⁷, na rok 2008⁸, na rok 2007⁹, na lata 2004 – 2006¹⁰, na lata 2001 – 2003¹¹.

Powiat realizuje lokalną politykę wsparcia osób z niepełnosprawnościami we współpracy z organizacjami społecznymi działającymi w środowisku lokalnym a także z samorządami gminnymi, samorządem województwa małopolskiego, lokalnymi przedsiębiorcami, pracodawcami oraz wieloma instytucjami, szkołami, urzędami, służbami i jednostkami organizacyjnymi.

Podjęte dotychczas działania umożliwiły znaczący postęp w tworzeniu osobom z niepełnosprawnościami warunków sprzyjających do życia na terenie Powiatu Bocheńskiego.

Konieczne jest dalsze planowanie i działanie w kierunku, w którym podążają społeczności w krajach rozwiniętych w myśl zasad wskazanych przez Organizację Narodów Zjednoczonych w *Agendzie 22* oraz wg zasad życia społecznego opartych na polskim prawie i tradycji oraz wg zgłoszonych potrzeb.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU I PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Zasadniczą podstawą prawną Programu jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**¹² z dnia 2 kwietnia 1997 r., która stanowi, że osoby niepełnosprawne (art. 32 Konstytucji), jak wszyscy obywatele, mają fundamentalne prawo do równego traktowania. Konstytucja nakłada na władze publiczne, zgodnie z art. 68, obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej, a art. 69 Konstytucji RP obowiązek udzielania osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu ich egzystencji, przysposobieniu do pracy w drodze przeszkolenia zawodowego i pomocy w zakresie komunikacji społecznej pozwalającej im żyć w społeczeństwie.

¹ Uchwała Nr XXVIII/268/2021 Rady Powiatu w Bochni z dnia 28 października 2021 r.

² Uchwała Nr XXXII/321/2018 Rady Powiatu w Bochni z dnia 22 lutego 2018 r.

³ Uchwała Nr VI/57/2015 Rady Powiatu w Bochni z dnia 28 kwietnia 2015 r.

⁴ Uchwała Nr XXI/227/2012 Rady Powiatu w Bochni z dnia 28 czerwca 2012 r.

⁵ Uchwałą Nr IX/84/2011 Rady Powiatu w Bochni z dnia 3 czerwca 2011 r.

⁶ Uchwała Nr XLIII/368/2010 Rady Powiatu w Bochni z dnia 26 marca 2010 r.

⁷ Uchwała Nr XXIX/239/2009 Rady Powiatu w Bochni z dnia 30 stycznia 2009 r.

⁸ Uchwałą Nr XIX/159/2008 Rady Powiatu w Bochni z dnia 16 kwietnia 2008 r.

⁹ Uchwała Nr V/39/07 Rady Powiatu w Bochni z dnia 31 stycznia 2007 r.,

¹⁰ Uchwała Nr XIV/102/2004 Rady Powiatu w Bochni z dnia 21 kwietnia 2004 r.,

¹¹ Uchwała Nr XXII/191/2001 Rady Powiatu w Bochni z dnia 10 kwietnia 2001 r.,

¹² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 sierpnia 1997 r. przyjął uchwałę nazwaną **Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych**¹³. Karta powinna stanowić wytyczne dla polityki władz rządowych i samorządowych w dziedzinie rozwiązań dotyczących osób niepełnosprawnych. Uchwała Sejmu podkreśla w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- ☐ dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- ☐ dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- ☐ dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- ☐ nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- ☐ pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych
- ☐ pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- ☐ zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- ☐ życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- ☐ posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- ☐ pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

¹³ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, MP z 1997 r. Nr 50, poz. 474 i 475

Powiaty w Polsce na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, otrzymały zadanie wspierania osób niepełnosprawnych. Zakres tego zadania określono w szczególności **w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁴** następująco:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a) rehabilitacji społecznej,
 - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
 - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1;
- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji;
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- 7) finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;
- 8) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży;
- 9) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 10) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;

¹⁴ Ustawa o rehabilitacji 35a ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 884).

- 11) przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a ustawy (tj. przyznawanie osobom niepełnosprawnym jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej)
- 12) realizacja zadań, o których mowa w art. 26, art. 26d i art. 26e (tj. zwrot pracodawcom kosztów przygotowania miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, przystosowania i wyposażenia miejsca pracy, zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego niepełnosprawnemu pracownikowi)
- 13) zlecanie zadań organizacjom pozarządowym zgodnie z art. 36 ustawy,
- 14) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
- 15) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
- 16) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- 17) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Regulacje dotyczące wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami w Polsce znajdują się także w szeregu innych ustaw, w tym m.in.:

- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U z 2020 r. poz. 1062 ze zm.)
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 848 ze zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 ze zm.)
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 285 ze zm.)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 214 ze zm.)
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U z 2025 r. poz. 277 ze zm.)
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685 ze zm.)
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 ze zm.).

Odniesieniem dla niniejszego Programu jest też **Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych**¹⁵ przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, którą rząd Polski podpisał 20 marca 2007 r., a ratyfikacja odbyła się 6 września 2012 r.

¹⁵ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169)

Celem Konwencji jest ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnościami na równi ze wszystkimi innymi obywatelami.

Polska zobowiązana jest do wprowadzenia w życie zawartych w Konwencji standardów postępowania w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami realizacji ich praw. **Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych przyjęte przez Organizację Narodów Zjednoczonych**, mają na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym takich samych praw, jakie mają inni obywatele. Standardowe Zasady stanowią narzędzie do budowania polityki w zakresie niepełnosprawności. Na podstawie tych zasad opracowano metody określone mianem AGENDA 22, służące opracowaniu polityki na rzecz osób niepełnosprawnych. ONZ zaleca przy tym współpracę władz lokalnych i organizacji osób niepełnosprawnych przy opracowywaniu planu, oparcie planu o przegląd dotychczasowych działań realizowanych w społeczności, skonfrontowanych ze Standardowymi Zasadami oraz o inwentarz potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie służb i usług socjalnych, opracowanie planu zawierającego konkretny opis rozwiązań, które mają być przedsięwzięte.

Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Bocheńskim powinien mieć na uwadze **Strategie na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030**¹⁶ - dokument krajowy, który zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Celem głównym Strategii jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. W Strategii wskazano 8 obszarów priorytetowych:

1. Niezależne życie	5. Warunki życia i ochrona socjalna
2. Dostępność	6. Zdrowie
3. Edukacja	7. Budowanie świadomości
4. Praca	8. Koordynacja

Działania wskazane w ramach poszczególnych obszarów umożliwią osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach, zapewniając im funkcjonowanie w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami.

Program uszczegóławia lokalny dokument strategiczny - **Strategia Rozwoju Powiatu Bocheńskiego na lata 2021 – 2030**¹⁷, w której cel strategiczny 5. brzmi: „Zapewnienie mieszkańcom Powiatu Bocheńskiego wysokiego poziomu bezpieczeństwa społecznego i ekologicznego” oraz cel

¹⁶ Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” pozycja 218 Uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 wraz z załącznikiem - Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

¹⁷ Uchwała Nr XX/205/2020 Rady Powiatu w Bochni z dnia 29 grudnia 2020 roku

operacyjny 5.4. w brzmieniu: „Systemowa pomoc zagrożonym marginalizacją i wykluczeniem społecznym”.

Bliżej problematyki osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Bocheńskim jest **Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Bocheńskim na lata 2025 – 2031**¹⁸, w której określono, iż Powiat Bocheński będzie dążył by „osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie wyposażeni byli w dostępność do różnych form pomocy osobistej i instytucjonalnej na różnych etapach ich życia. Poczynając od okresu wczesnej edukacji po funkcjonowanie w życiu dorosłym. Oparcie kierowane do osób z niepełnosprawnością zapewnia nie tylko uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym, ale przede wszystkim możliwość aktywnego korzystania z rehabilitacji społecznej i zawodowej”.

W ujęciu regionalnym kwestie osób z niepełnosprawnościami obejmuje także **Wojewódzki program dotyczący wyrównywania szans** osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w województwie małopolskim **na lata 2022 – 2027**.¹⁹

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – DEFINICJE

Niepełnosprawność zdefiniowana w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.²⁰

Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności w Polsce stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.²¹ Przyczyną powstania niepełnosprawności mogą być wady wrodzone, choroby zawodowe, inne choroby oraz wypadki w pracy, w domu, komunikacyjne, itp.

Osoba niepełnosprawna – to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). W związku z tym zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 grupy:

- ☐ osoby, które posiadają aktualne orzeczenie wydane przez uprawniony organ – niepełnosprawni prawnie,
- ☐ osoby nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności, które mają, bądź odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną

¹⁸ Uchwała nr VIII/80/2025 Rady Powiatu w Bochni z dnia 27.02.2025 r.

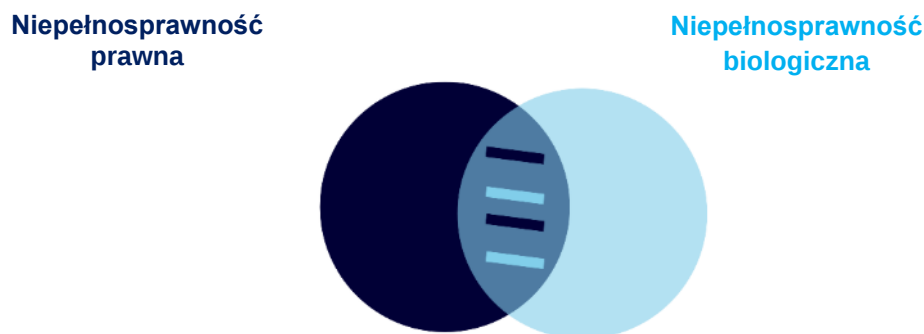
¹⁹ Załącznik do uchwały Zarządu Województwa Małopolskiego nr 851/22 z dnia 31 maja 2022 roku

²⁰ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2026 poz. 884)

²¹ Strona internetowa Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, www.niepelnosprawni.gov.pl, 2012

zdolność do wykonywania podstawowych czynności życiowych stosownych dla danego wieku – niepełnosprawni biologicznie.

Schemat 1. Niepełnosprawność biologiczna i prawna

Źródło: opracowanie Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, 2011.

Obecnie w Polsce funkcjonuje równolegle sześć systemów orzecznich. Instytucjami je realizującymi są: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Obrony Narodowej, zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno--pedagogicznych (system oświaty) oraz powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Tab. 1 Porównanie orzeczeń z różnych systemów orzecznich

Orzeczenia Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia	Orzeczenie lekarza Orzecznika ZUS	Orzeczenie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
I grupa inwalidzka	- Całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji - Niezdolność do samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności
II grupa inwalidzka	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności
III grupa inwalidzka	Częściowa niezdolność do pracy	Lekki stopień niepełnosprawności

Powiatowe Zespoły ds. Orzekania wyróżniają trzy stopnie niepełnosprawności: 1) **znaczny** stopień niepełnosprawności to stan, w którym osoba ma naruszoną sprawność organizmu, jest niezdolna do pracy albo jest zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymaga w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do

samodzielnej egzystencji; 2) **umiarkowany** stopień niepełnosprawności to stan, w którym osoba ma naruszoną sprawność organizmu, jest niezdolna do pracy albo zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymaga czasowej lub częściowej pomocy w celu pełnienia ról społecznych; 3) **lekki** stopień niepełnosprawności to stan, w którym osoba ma naruszoną sprawność organizmu powodującą w sposób istotny obniżoną zdolność do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się rekompensować przy pomocy przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych lub środków technicznych. Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.²²

Obok orzecznictwa o niepełnosprawności funkcjonuje dla celów rentowych, orzecznictwo o **niezdolności do pracy**, a także orzecznictwo o **niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym**. Orzecznictwo o niezdolności do pracy prowadzą lekarze orzecznicy oraz komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast lekarz rzeczoznawca Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego orzeka o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy osób w gospodarstwie rolnym.

Niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. **Całkowicie niezdolną do pracy** jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, natomiast **częściowo** niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. W przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, orzeka się **niezdolność do samodzielnej egzystencji**.²³

Do 1998 r. istniały Komisje Inwalidztwa i Zatrudnienia (KIZ-y), a ich orzeczenia są nadal aktualne i obowiązują jeśli zostały wydane na okres stały. Osoby niepełnosprawne KIZ-y zaliczały do jednej z trzech grup inwalidów:

- 1) I grupy - jest równoznaczna ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- 2) II grupy - jest równoznaczna z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 3) III grupy - jest równoznaczna z lekkim stopniem niepełnosprawności.

²² ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 884)

²³ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2026 r., poz. 26 z późn. zm.)

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień w pierwszej kolejności określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym oraz pozwala korzystać (po spełnieniu określonych warunków) z różnych form pomocy. W ujęciu ekonomicznym interesujące jest dążenie do zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków do normalnego (takiego samego jak w przypadku osób sprawnych) wypełniania przez nie ról społecznych obywatela, pracownika, konsumenta.²⁴

Rys. 1. Obszary włączenia społecznego osób niepełnosprawnych.²⁵

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POLSCE

Dane dotyczące osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie zbierane są w ramach przeprowadzanych z określoną częstotliwością narodowych spisów powszechnych (w Polsce co 10 lat) oraz badań reprezentacyjnych (ankietowych): badania stanu zdrowia ludności (w Polsce co 5 lat, od 2004 roku).

Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem według stanu na dzień 31 marca 2021 r. wynosiła 5,4 mln. i stanowiła 14,3% ludności kraju wobec 12,2% w 2011 r. oraz 14,3% w 2002 r. Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 45,1% wobec 54,9% dla kobiet. W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych zwiększyła się o 750,5 tys., tj. o 15,98%, zaś liczba osób niepełnosprawnych prawnie zwiększyła się o 337,7 tys., tj. o 10,78%. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie zwiększyła się o 410,8 tys., tj. o 26,24%.²⁶

²⁴ Barbara Gąciarz, Integracja społeczna osób niepełnosprawnych jako wyzwanie dla nauki i praktyki społecznej. Wprowadzenie; w: STUDIA SOCJOLOGICZNE 2014, 2 (213)

²⁵ Źródło: Barbara Gąciarz, Integracja społeczna osób niepełnosprawnych jako wyzwanie dla nauki i praktyki społecznej. Wprowadzenie; w: STUDIA SOCJOLOGICZNE 2014, 2 (213)

²⁶ <https://niepełnosprawni.gov.pl/baza-wiedzy/niepełnosprawność-w-liczbach/dane-demograficzne/>

Badanie NSP 2021 było badaniem pełnym i obejmowało wszystkie osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające na terytorium Polski, z wyłączeniem szefów oraz cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków ich rodzin oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów międzynarodowych lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych.²⁷

Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w Polsce (BAEL) liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej od 2002 roku systematycznie spadała i już w 2009 roku wynosiła 3,5 mln (dokładnie 3 506 tys.). Według aktualnych danych BAEL liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej w 2018 roku kształtowała się na poziomie 3,0 mln osób (dokładnie 3 040 tys.). Oznacza to, że 10,0% ludności w wieku 15 lat i więcej posiadało prawne orzeczenie niepełnosprawności. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w tzw. ekonomicznym wieku produkcyjnym (18-59 dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn) wynosiła średniorocznie 1 625 tys., co stanowiło 7,6 % ludności w tym wieku.²⁸

Zmianę struktury osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności można zaobserwować porównując dane dotyczące udziału osób o określonych stopniach niepełnosprawności w populacji osób niepełnosprawnych prawnie ogółem w latach 2002 – 2018. I tak według BAEL udział osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności w 2002 roku wynosił 21,1%, z umiarkowanym – 35,1%, z lekkim – 42,7%. Natomiast w 2019 roku odsetki te wynosiły odpowiednio: 27,4%, 47,3% i 25,3%. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie w ekonomicznym wieku produkcyjnym struktura ta przedstawiała się następująco: 25,2% – znaczny stopień niepełnosprawności, 48,7% – umiarkowany, 26,1% – lekki.²⁹

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W MAŁOPOLSCE

Wśród mieszkańców województwa małopolskiego 13,8% to osoby z niepełnosprawnościami (w Polsce – 14,3%). W grupie niepełnosprawnych przeważają kobiety (55%). Mniej niż połowa z nich to osoby niepełnosprawne w sensie prawnym. Niepełnosprawni z orzeczeniem stanowią 6,1% ogólnej liczby mieszkańców województwa. Pomimo że w ostatnich latach obserwuje się wzrost aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, to w dalszym ciągu jest ona na znacznie niższym poziomie niż aktywność osób pełnosprawnych. W roku 2024 aż 89% niepełnosprawnych mieszkańców województwa w wieku 16–89 lat było biernych zawodowo.³⁰

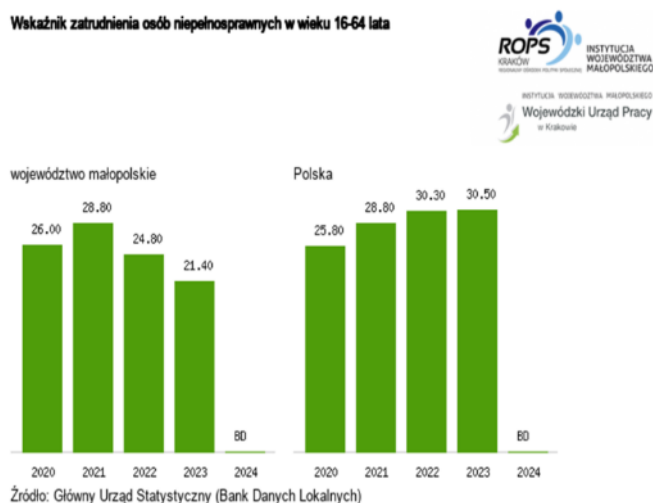
²⁷ <https://niepelnosprawni.gov.pl/baza-wiedzy/niepelnosprawnosc-w-liczbach/dane-demograficzne/>
23.07.2026

²⁸ <https://niepelnosprawni.gov.pl/baza-wiedzy/niepelnosprawnosc-w-liczbach/dane-demograficzne/>
23.07.2026

²⁹ <https://niepelnosprawni.gov.pl/baza-wiedzy/niepelnosprawnosc-w-liczbach/dane-demograficzne/>
23.07.2026

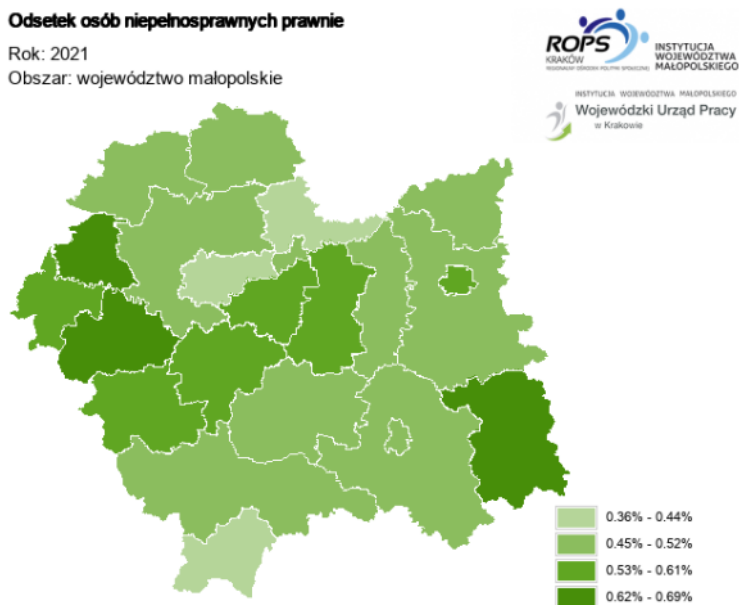
³⁰ file:///C:/Users/user/Downloads/Wojew%C3%B3dztwo_Ma%C5%82opolskie_2025.pdf raport podsumowujący działania realizowane przez Województwo Małopolskie w 2025 r.

Rysunek nr 2 . Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lat

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021 pokazują zróżnicowanie natężenia niepełnosprawności mieszkańców poszczególnych powiatów na terenie województwa małopolskiego, co prezentuje poniższa mapa. (opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie).

Rysunek nr 3 . Odsetek osób niepełnosprawnych prawnie

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 i 2021)

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE BOCHEŃSKIM

Dane dotyczące niepełnosprawności wg Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP) 2021 wskazują, że na terenie Powiatu Bocheńskiego zamieszkuje **14 761 osób niepełnosprawnych w tym 9 255 osób niepełnosprawnych prawnie** (kobiet: 4750, mężczyzn: 4505).

W ostatnich latach w Powiecie Bocheńskim podobnie, jak i w całym kraju zauważa się wyraźny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w populacji ogółem, przy jednoczesnym spadku odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Szczególnie zła sytuacja dotyczy Miasta Bochnia, gdzie w 2023 r. niemal 25% ludności było w wieku poprodukcyjnym. W połączeniu z ujemnym przyrostem naturalnym wpływa to na niekorzystną sytuację demograficzną. W wyniku wzrostu liczby seniorów na terenie miasta Bochnia, niezbędne jest dostosowywanie infrastruktury i oferty do ich specyficznych potrzeb.³¹

Rejestry Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni wskazują, że od 2021 r. do 2025 r. wydano 8545 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, przy czym należy zaznaczyć, że niektóre osoby w tym okresie otrzymały więcej niż jedno orzeczenie.

Tab. 2. Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

Rok	razem	znaczny	Umiarkowany	lekki
2021 r.	1509	364	817	328
2022 r.	1451	390	795	266
2023 r.	1770	523	1016	231
2024 r.	1808	574	939	295
2025 r.	2007	564	1051	392

Analiza danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni wskazuje na wyraźny wzrost liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności w latach 2021–2025. W 2021 r. było to 1509 osób, natomiast w 2025 r. już 2007 osób, co oznacza wzrost o 498 osób, czyli o około 33%. We wszystkich analizowanych latach najliczniejszą grupę stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Ich liczba wzrosła z 817 osób w 2021 r. do 1051 osób w 2025 r., czyli o 234 osoby (około 29%). W 2025 r. osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności stanowiły ponad połowę wszystkich osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności. Drugą pod względem liczebności grupą były osoby ze **znacznym stopniem niepełnosprawności**. Ich liczba wzrosła z 364 osób w 2021 r. do 564 osób w 2025 r., co oznacza wzrost o 200 osób, czyli o około 55%. Najmniej liczną grupę w całym okresie stanowiły osoby z **lekким stopniem niepełnosprawności**. Ich liczba zmniejszyła się z 328 osób w 2021 r. do 231 osób w 2023 r., a następnie ponownie wzrosła – do 295 osób w 2024 r. i 392 osób w

³¹ Strategia IIT dla obszaru funkcjonalnego miasta Bochnia na lata 2024-2029.pdf, oprac. Delta Partner Stowarzyszenie wspierania inicjatyw gospodarczych, Bochnia 2024

2025 r. Ostatecznie w 2025 r. liczba osób z lekkim stopniem niepełnosprawności była o 64 osoby wyższa niż w 2021 r. Wzrost liczby osób wymagających wsparcia może wskazywać na zwiększające się zapotrzebowanie na usługi, świadczenia i działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz szeroko rozumianego wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Analiza liczby orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021–2025 wskazuje na wyraźne zróżnicowanie przyczyn niepełnosprawności w zależności od wieku osób, których dotyczyły orzeczenia. W grupie osób **powyżej 16. roku życia** najczęstszą przyczyną niepełnosprawności były **upośledzenia narządu ruchu** – wydano z tego powodu 2 599 orzeczeń. Stanowiły one zdecydowanie największą kategorię w analizowanym okresie. Kolejne miejsca zajmowały **choroby neurologiczne** (1 483 orzeczenia) oraz **choroby układu oddechowego i krążenia** (1 393 orzeczenia). Istotną grupę stanowiły również **choroby psychiczne**, w przypadku których wydano 1 149 orzeczeń. Dane te wskazują, że wśród osób dorosłych dominują przede wszystkim przyczyny związane z ograniczeniami sprawności fizycznej, chorobami przewlekłymi oraz zaburzeniami funkcjonowania układu nerwowego i zdrowia psychicznego. Pozostałe przyczyny występowały zdecydowanie rzadziej.

W grupie **dzieci i młodzieży do 16. roku życia** struktura przyczyn niepełnosprawności jest odmienna. Najwięcej orzeczeń wydano z powodu **całościowych zaburzeń rozwojowych** – 227. Drugą najczęstszą przyczynę stanowiły **choroby neurologiczne** (158), a trzecią **zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu** (110). Kolejne miejsca zajmowały upośledzenia narządu ruchu (91) oraz niepełnosprawność intelektualna (83). Na uwagę zasługuje szczególnie wysoka pozycja całościowych zaburzeń rozwojowych w grupie osób do 16. roku życia. Liczba 227 orzeczeń z tego powodu jest ponad dwukrotnie wyższa niż liczba orzeczeń dotyczących upośledzenia narządu ruchu i wskazuje na istotne znaczenie zaburzeń rozwojowych wśród dzieci i młodzieży wymagających formalnego potwierdzenia niepełnosprawności.

Porównanie obu grup wskazuje, że profil niepełnosprawności osób dorosłych jest w większym stopniu związany z chorobami przewlekłymi i ograniczeniami sprawności fizycznej, podczas gdy wśród dzieci i młodzieży większe znaczenie mają całościowe zaburzenia rozwojowe, choroby neurologiczne oraz zaburzenia komunikacji, mowy i słuchu. Różnice te powinny być uwzględniane przy planowaniu lokalnej polityki społecznej, systemu wsparcia, rehabilitacji oraz działań z zakresu edukacji i integracji społecznej.

Z przedstawionych danych wynika również potrzeba zróżnicowania form wsparcia w zależności od wieku i rodzaju niepełnosprawności. W przypadku osób dorosłych szczególnego znaczenia nabierają działania związane z rehabilitacją ruchową, aktywizacją zawodową, ograniczaniem skutków chorób przewlekłych oraz wsparciem osób z zaburzeniami psychicznymi. W przypadku dzieci i młodzieży istotne są natomiast wczesna diagnostyka i terapia, rehabilitacja, wsparcie rozwoju psychofizycznego, komunikacji i funkcjonowania społecznego oraz zapewnienie odpowiedniego wsparcia edukacyjnego i rodzinnego. Ogółem przedstawione dane pokazują, że niepełnosprawność stanowi zjawisko o zróżnicowanych przyczynach i odmiennym charakterze w poszczególnych grupach wiekowych.

Planowanie działań na poziomie powiatu powinno zatem uwzględniać zarówno dominujące przyczyny niepełnosprawności, jak i specyficzne potrzeby dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Tab. 3. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni, w latach 2021 – 2025 dla osób powyżej 16 r. ż. wg przyczyn niepełnosprawności

Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni, w latach 2021 – 2025 dla osób powyżej 16 r. ż. wg przyczyn niepełnosprawności	
Przyczyna niepełnosprawności	Liczba orzeczeń PZO w Bochni, wydanych w latach 2021-2025
upośledzenie narządu ruchu	2599
choroby neurologiczne;	1483
choroby układu oddechowego i krążenia	1393
choroby psychiczne	1149
choroby układu moczowo-płciowego	489
choroby układu pokarmowego	280
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	194
upośledzenie umysłowe	182
epilepsja	142
choroby narządu wzroku;	127
całościowe zaburzenia rozwojowe	79
Inne przyczyny	428

Tab. 4. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni, w latach 2021 – 2025 dla osób do 16 r. ż. wg przyczyn niepełnosprawności

Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni, w latach 2021 – 2025 dla osób do 16 r. ż. wg przyczyn niepełnosprawności	
Przyczyna niepełnosprawności	Liczba orzeczeń PZO w Bochni, wydanych w latach 2021-2025
całościowe zaburzenia rozwojowe	227
choroby neurologiczne	158
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	110
upośledzenie narządu ruchu	91
upośledzenie umysłowe	83
choroby psychiczne	61
epilepsja	54
choroby układu oddechowego i krążenia	54
choroby narządu wzroku	34
choroby układu moczowo-płciowego	17
choroby układu pokarmowego	11
Inne przyczyny	214

W trakcie ustalania niepełnosprawności, przy wydawaniu orzeczenia – zgodnie z obowiązującym orzecznictwem – uwzględnia się zarówno fizyczne, psychiczne, jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka, które mają charakter kompleksowy, na które znaczący wpływ ma również podeszły wiek danej osoby. Wystąpienie tylko jednego z elementów (np. zdiagnozowanie u danej osoby konkretnej jednostki

chorobowej) nie jest wystarczającym kryterium do uznania niepełnosprawności. Dopiero naruszenie sprawności organizmu na poziomie utrudniającym w sposób istotny codzienne funkcjonowanie – może być podstawą do uznania niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, w zależności od wymiaru ograniczeń związanych ze schorzeniem.

Tab. 5 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg wieku z Rejestrów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

rok	razem	16-25	26-40	41-59	60 lat i więcej
w 2021 r.	1509	96	132	481	800
w 2022 r.	1451	111	148	446	746
w 2023 r.	1770	139	202	475	954
w 2024 r.	1808	126	155	451	1076
w 2025 r.	2007	137	132	473	1265

Najliczniejszą grupę we wszystkich analizowanych latach stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej. Ich liczba wzrosła z 800 osób w 2021 r. do 1 265 osób w 2025 r., czyli o 465 osób (około 58%). Szczególnie dynamiczny wzrost widoczny był w latach 2023–2025. W 2025 r. osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły około 63% wszystkich osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności. W grupie osób w wieku 41–59 lat liczebność pozostawała na względnie stabilnym poziomie. Wahała się od 446 osób w 2022 r. do 481 osób w 2021 r., a w 2025 r. wyniosła 473 osoby. Oznacza to, że pomimo wzrostu ogólnej liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności udział tej grupy w całej populacji uległ zmniejszeniu. W grupie wiekowej 26–40 lat odnotowano największą liczbę osób w 2023 r. – 202 osoby. W kolejnych latach nastąpił spadek, do 155 osób w 2024 r. i 132 osób w 2025 r. Ostatecznie liczba osób w tej grupie w 2025 r. była taka sama jak w 2021 r., co wskazuje na brak trwałej tendencji wzrostowej. Wśród osób w wieku 16–25 lat obserwuje się umiarkowane wahania liczebności. Liczba ta wzrosła z 96 osób w 2021 r. do 139 osób w 2023 r., następnie zmniejszyła się do 126 osób w 2024 r., aby w 2025 r. osiągnąć 137 osób. Mimo wahań liczba osób w tej grupie pozostaje stosunkowo niewielka w porównaniu z grupami starszymi. Dane wskazują zatem na wyraźną koncentrację orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wśród osób starszych. Wzrost ogólnej liczby osób w latach 2021–2025 wynika przede wszystkim ze zwiększenia liczby osób w wieku 60 lat i więcej. Tendencja ta może mieć istotne znaczenie dla planowania lokalnej polityki społecznej, w szczególności w zakresie usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych, zdrowotnych, aktywizacji społecznej oraz wsparcia osób starszych i ich rodzin.

Podsumowując, w analizowanym okresie widoczny jest nie tylko wzrost liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności, ale także postępujące przesunięcie struktury wiekowej w kierunku najstarszej grupy mieszkańców. Jednocześnie liczebność osób młodszych pozostaje względnie stabilna lub wykazuje tendencję spadkową, co wskazuje, że działania wspierające powinny być w coraz większym stopniu dostosowywane do potrzeb starzejącej się populacji osób z niepełnosprawnościami.

Największą grupę, wśród osób orzekanych, niezmiennie stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym, a następnie średnim i podstawowym/gimnazjalnym. Jednocześnie na uwagę zasługuje stosunkowo wysoka dynamika wzrostu liczby osób z wykształceniem wyższym. Dane wskazują więc nie tylko na

zwiększenie ogólnej liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności, ale także na stopniowy wzrost liczebności tej grupy wśród osób posiadających wyższy poziom wykształcenia.

Osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym są znacznie gorzej wykształcone niż osoby sprawne. Wykształcenie co najmniej średnie posiada 34,1 % ON, a więc o połowę mniej niż osób sprawnych, z których wykształcenie co najmniej średnie posiada aż 61,7% osób, zaś wykształcenie wyższe posiada tylko 9,4 % ON i aż 23,4% osób sprawnych (tj. 2,5 razy więcej).³²

Poza brakiem odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji do wykonywania pracy osoby z niepełnosprawnością posiadają znaczne deficyty w zakresie miękkich umiejętności oraz umiejętności funkcjonowania na rynku pracy i wynika to z faktu ograniczania aktywności społecznej i kulturalnej tych osób w związku z niepełnosprawnością/chorobą, która powoduje ich zamykanie się w domach, wśród najbliższych. Badanie jasno pokazuje, że edukacja odgrywa kluczową rolę w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami. Wpływ wykształcenia na prawdopodobieństwo zatrudnienia ma znacznie większe znaczenie wśród osób z niepełnosprawnościami niż dla reszty populacji. Ukończenie szkoły średniej jest równie ważne zarówno dla osób z niepełnosprawnościami, jak i bez nich. Natomiast wykształcenie wyższe odgrywa kluczową rolę dla zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. Podnosi ich szanse na zatrudnienie o ponad 20 punktów procentowych w porównaniu do osób z wykształceniem średnim.³³

Tab. 6. Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg poziomu wykształcenia z Rejestrów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

rok	razem	Mniej niż podstawowe	Podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	średnie	wyższe
w 2021 r.	1509	24	432	503	409	141
w 2022 r.	1451	20	392	515	404	120
w 2023 r.	1770	8	441	633	514	174
w 2024 r.	1808	59	476	612	488	173
w 2025 r.	2007	35	504	697	564	207

Tab. 7 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg zatrudnienia z Rejestrów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

rok	razem	pracujący	niepracujący
w 2021 r.	1509	307	1202
w 2022 r.	1451	249	1202
w 2023 r.	1770	341	1429
w 2024 r.	1808	294	1514
w 2025 r.	2007	321	1686

Wśród osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności zdecydowanie przeważały osoby niepracujące. Ich liczba wzrosła z 1202 w 2021 r. do 1686 w 2025 r., czyli o **484 osoby (około 40%)**. Liczba osób pracujących była znacznie niższa i charakteryzowała się większymi wahaniami. W 2021 r. pracowało 307

³² <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/projekty/projekty-ue/program-operacyjny-kap/zakonczone-projekty/wsparcie-osob-ze-stwar/statystyki-dotyczace-poziomu-wyksztalcenia-on/>

³³ Instytut Badań Strukturalnych, 2023 r. <https://ibs.org.pl/jak-zwiekszy-zatrudnienie-osob-niepelnosprawnych-w-polsce/>

osób, w 2022 r. nastąpił spadek do 249 osób, a następnie wzrost do 341 osób w 2023 r. W 2024 r. liczba ta ponownie zmniejszyła się do 294 osób, by w 2025 r. wzrosnąć do 321 osób. W 2025 r. osoby pracujące stanowiły około **16% wszystkich osób** zaliczonych do stopnia niepełnosprawności, podczas gdy osoby niepracujące stanowiły około **84%**. Dane wskazują, że **wzrost ogólnej liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności dotyczył przede wszystkim osób niepracujących**. W latach 2021–2025 liczba pracujących zwiększyła się jedynie o 14 osób, podczas gdy liczba niepracujących wzrosła aż o 484 osoby. Analizowane dane mogą wskazywać na **utrzymujące się trudności osób z niepełnosprawnościami w podejmowaniu lub utrzymaniu zatrudnienia**. Wysoki udział osób niepracujących wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania działań wspierających aktywizację zawodową, w tym doradztwa zawodowego, szkoleń, pośrednictwa pracy oraz tworzenia i promowania dostosowanych miejsc pracy.

W 2025 r. Powiat Bocheński odnotował najniższą stopę bezrobocia (2,6 proc.) wśród powiatów ziemskich w Małopolsce.³⁴ Wśród zarejestrowanych kobiet 34 osoby posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, co również stanowi znaczący odsetek. Kobiety z niepełnosprawnościami napotykają na dodatkowe bariery na rynku pracy, wciąż często spotykają się z uprzedzeniami, dyskryminacją i stereotypowym myśleniem pracodawców, które utrudniają im znalezienie pracy.³⁵

Na koniec I kwartału 2026 r. w Powiecie Bocheńskim odnotowano wzrost liczby bezrobotnych w każdej kategorii osób bezrobotnych. Wzrostowi liczby w większości przypadków towarzyszył spadek udziału w odniesieniu do ogólnej liczby bezrobotnych. Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bochni było 91 osób z niepełnosprawnościami (XII 2025) i 94 (III 2026) tj. 8,1% ogółu bezrobotnych w Powiecie Bocheńskim.³⁶

Pracodawcy, którzy chcą zatrudnić osobę z niepełnosprawnością mogą ubiegać się o zwrot kosztów³⁷:

- ❑ przystosowania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej
- ❑ wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej
- ❑ zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy
- ❑ szkolenia pracownika niepełnosprawnego

Decyzje dotyczące przyznania środków na powyższe cele podejmuje starosta. Zatrudniając osobę niepełnosprawną można uzyskać z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych oraz zwolnienie z wpłat na PFRON. Dla osób z niepełnosprawnościami jest możliwe zatrudnienie wspomagane, podjęcie działalności gospodarczej i rolniczej, otwarty rynek pracy, Zakłady Pracy Chronionej, Zakłady Aktywności Zawodowej.

³⁴ Dane PUP w Bochni, 12.06.2025

³⁵ . /OBSERWATORIUM RYNKU PRACY POWIATU BOCHEŃSKIEGO, STYCZEŃ 2025, PUP Bochnia, <https://bochnia.praca.gov.pl/documents/d/powiatowy-urzed-pracy-w-bochni/1-obszernik-rynku-pracy/>

³⁶ KWARTALNA INFORMACJA O SYTUACJI NA LOKALNYM RYNKU PRACY, 1-szy kw. 2026, <https://bochnia.praca.gov.pl/documents/d/powiatowy-urzed-pracy-w-bochni/statystyki-za-i-kwartal-2026>

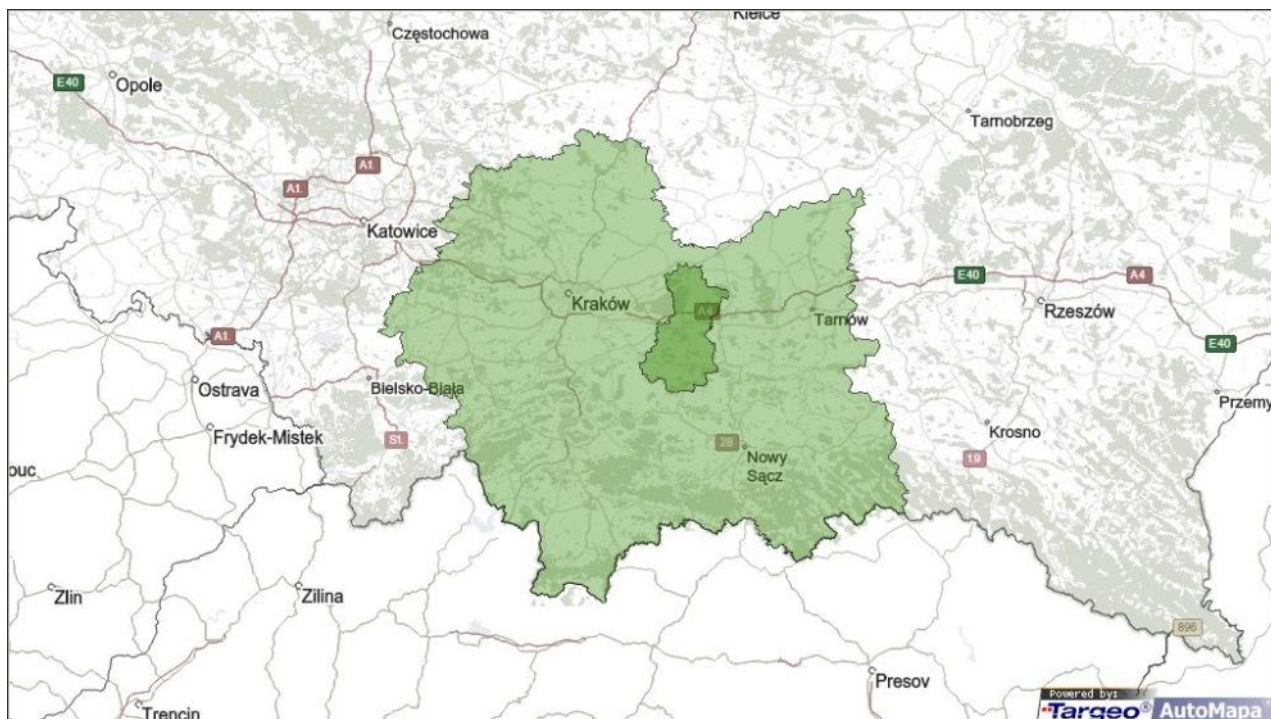
³⁷ ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 884).

CHARAKTERYSTYKA POWIATU BOCHEŃSKIEGO

Powiat Bocheński położony jest centralnej części województwa małopolskiego, w południowej części Polski. W jego skład wchodzi 9 gmin: Bochnia (miejska, siedziba Powiatu), Bochnia (wiejska), Drwinia (wiejska), Lipnica Murowana (wiejska), Łapanów (wiejska), Nowy Wiśnicz (miejsko-wiejska), Rzezawa (wiejska), Trzciana (wiejska), Żegocina (wiejska). Powierzchnia Powiatu Bocheńskiego obejmuje 649 km².³⁸ Bochnia – stolica powiatu bocheńskiego i jego największe miasto zajmuje powierzchnie 29,9 km². Jest jednym z najstarszych miast Małopolski³⁹. Powiat Bocheński graniczy od zachodu z powiatem wielickim, a na krótkich odcinkach także z krakowskim i myślenickim. Z południowej strony sąsiaduje z powiatem limanowskim, od wschodu z brzeskim, a na północy z proszowickim.

Powiat cechuje korzystne położenie komunikacyjne, jego tereny położone są przy autostradzie A4. Przez teren Powiatu Bocheńskiego przebiega ważny międzynarodowy szlak komunikacyjny – trasa A4 (część E40) Medyka – Zgorzelec. Odległość między Zgorzelcem, a Bochnią wynosi 459 km, natomiast między Bochnią a Medyką wynosi 218 km. Usytuowanie Bochni w pobliżu Krakowa (ok. 40 km) umożliwia łatwy dostęp do transportu lotniczego oraz całej infrastruktury aglomeracji. Sieć dróg w powiecie bocheńskim jest przeciętnie rozwinięta. Łączna długość dróg o nawierzchni twardej na 100 km² wynosi 45,9 km (tj. 13 miejsce w województwie ⁴⁰

Mapa nr 1 Położenie Powiatu Bocheńskiego na mapie województwa małopolskiego

³⁸ Urząd Statystyczny w Krakowie, Województwo Małopolskie 2019 – Podregiony, Powiaty, Gminy

³⁹ Charakterystyka zasobów ludzkich dla Powiatu Bocheńskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, strona internetowa www.inwestor.wup-krakow.pl, 2012 r.

⁴⁰ Charakterystyka zasobów ludzkich dla Powiatu Bocheńskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, strona internetowa www.inwestor.wup-krakow.pl, 2012 r.

Północna część Powiatu Bocheńskiego leży na terenie Kotliny Sandomierskiej a południowe tereny należą do obszaru Podgórza Karpackiego, sięgając północnych szczytów Beskidu Wyspowego. Na terenie Powiatu Bocheńskiego wyróżnia się Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu i Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Wiśnickiego. Utworzony tu został Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy oraz kilka rezerwatów przyrody. Wszystkie rzeki płynące przez teren powiatu, pośrednio lub bezpośrednio wpływają do Wisły. Główną rzeką Powiatu jest Raba.⁴¹

Teren Powiatu Bocheńskiego jest atrakcyjny turystycznie, a turystyka stanowi ważną dziedzinę gospodarki regionu. Znajduje się tu Kopalnia Soli i liczne zabytki m.in. zamek w Nowym Wiśniczu, Szlak Architektury Drewnianej z kościołem św. Leonarda w Lipnicy Murowanej wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO, Bazylika św. Mikołaja w Bochni, oraz liczne ważne miejsca kultu religijnego. Dla turystów otwarte są również muzea w Bochni i Nowym Wiśniczu. Teren Powiatu Bocheńskiego posiada liczne walory krajobrazowe, ścieżki edukacyjno – przyrodnicze, zespół Kamieni Brodzińskiego, Kamień Grzyb. Mieszkańcy podtrzymują tradycje poprzez działalność grup artystycznych, folklorystycznych, obrzędowych. Organizowane są liczne imprezy kulturalne i plenerowe.⁴²

Podczas Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r. liczba mieszkańców Powiatu Bocheńskiego wynosiła 103 357 a dane zebrane podczas Spisu Powszechnego w 2021 r. informują o liczbie 106 802 mieszkańców,⁴³ w tym 14 761 osób niepełnosprawnych, z czego 9 255

⁴¹ Strona internetowa www.ziemiabochenska.pl 2012 r.

⁴² Charakterystyka zasobów ludzkich dla Powiatu Bocheńskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, strona internetowa www.inwestor.wup.krakow.pl, 2012 r.

⁴³ Ludność w rejonach statystycznych i obwodach spisowych według płci, ekonomicznych i 10-letnich grup wieku, NSP 2021, Wyniki ostateczne, 04.03.2024

osób niepełnosprawnych prawnie⁴⁴. Populacja Powiatu Bocheńskiego w 2024 r. wynosiła 106 985 mieszkańców.

Niskie bezrobocie, bliskość Krakowa oraz korzystne położenie przy autostradzie A4 sprawiają, że o powiecie bocheńskim można powiedzieć, iż ma jeden z największych potencjałów w całym województwie małopolskim. Oprócz walorów turystycznych Powiat Bocheński cechuje stosunkowo dobra sytuacja gospodarcza.⁴⁵

Gospodarka powiatu bocheńskiego w dużej mierze oparta jest na handlu detalicznym i hurtowym, usługach i przetwórstwie przemysłowym. W kilku gminach duże znaczenie ma nadal rolnictwo. Użytki rolne stanowią 59% powierzchni powiatu, a użytki leśne - 8%. Powiat należy do średnio uprzemysłowionych regionów, prezentując zróżnicowany potencjał produkcyjny. Dużą rolę odgrywa przetwarzanie stali oraz produkcja maszyn i urządzeń w zakresie wyrobów konsumpcyjnych.⁴⁶

Stopa bezrobocia w powiecie bocheńskim na koniec I kwartału 2026 roku wyniosła 3,5%, co oznacza, że nie zmieniła się w stosunku do danych z poprzedniego miesiąca, a w zestawieniu z danymi z końca IV kwartału 2025 wzrosła o 0,5 p.p. Wartość wskaźnika była niższa o 2,6 punktu procentowego od wartości dla kraju i o 1,6 punktu procentowego względem województwa małopolskiego. Zestawiając dane pierwszego kwartału 2026 roku z danymi z ostatniego kwartału poprzedniego roku w każdej jednostce terytorialnej powiatu odnotowano wzrost liczby bezrobotnych. Największy w Mieście Bochnia (42 osoby), Gminie Bochnia (34 osoby) oraz Gminie Rzezawa (33 osoby).⁴⁷

Na terenie Powiatu Bocheńskiego funkcjonują jednostki organizacyjne, dla których jednym z istotnych zadań są usługi dla osób z niepełnosprawnością, takie jak:

- ❑ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni, ul. Windakiewicza 9/5 32-700 Bochnia; pcpr@powiatbochenski.pl; +48 14 611 97 40
- ❑ Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Windakiewicza 9/5 32-700 Bochnia; pcpr@powiatbochenski.pl; +48 14 611 60 41
- ❑ Powiatowy Urząd Pracy w Bochni, ul. Wojska Polskiego 3 32-700 Bochnia; pup@powiatbochenski.pl; krbo@praca.gov.pl; +48 14 611 10 51
- ❑ Dom Pomocy Społecznej w Bochni dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych, ul. Karolina 14 G 32-700 Bochnia; dps@powiatbochenski.pl +48 (14) 612 59 90
- ❑ Dzienny Dom "Senior - WIGOR" w Bochni ul. Karolina 14 D 32-700 Bochnia; senior@powiatbochenski.pl; +48 506 639 373
- ❑ Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bochni ul. Karolina 14 D 32-700 Bochnia; oik@powiatbochenski.pl; +48 14 611 28 92

⁴⁴ GUS, BDL, NSP 2021.

⁴⁵ Charakterystyka zasobów ludzkich dla Powiatu Bocheńskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, strona internetowa www.inwestor.wup-krakow.pl, 2012 r.

⁴⁶ Charakterystyka zasobów ludzkich dla Powiatu Bocheńskiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, strona internetowa www.inwestor.wup-krakow.pl, 2012 r.

⁴⁷ KWARTALNA INFORMACJA O SYTUACJI NA LOKALNYM RYNKU PRACY, I kw. 2026, PUP w Bochni, <https://bochnia.praca.gov.pl/documents/d/powiatowy-urzad-pracy-w-bochni/statystyki-za-i-kwartal-2026>

- ☐ Środowiskowy Dom Samopomocy w Bochni (powiatowy), ul.Karolina 14F 32-700 Bochnia; sds@powiatbochenski.pl; +48 14 611 16 02
- ☐ Środowiskowy Dom Samopomocy w Muchówce (gminny), Muchówka 157, 32-722 Królówka; sds157@wp.pl; +48 14 68 592 00
- ☐ Środowiskowy Dom Samopomocy w Żegocinie (gminny), 32-731 Żegocina 232A; kontakt@sds-zegocina.pl; +48 014 6132705
- ☐ Środowiskowy Dom Samopomocy w Cerekwi (pozarządowy) Cerekiew 48 32-711 Bogucice sds.cerekiew@albert.krakow.pl +48 505 113 509
- ☐ Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Bochni, ul. Kazimierza Wielkiego 67 32-700 Bochnia; sosw@powiatbochenski.pl +48 14 612 26 65
- ☐ Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na rzecz Osób Specjalnej Troski „Amicus Hominis” z siedzibą w Proszówkach, Proszówki 346 32-700 Bochnia wtzproszowki@poczta.onet.pl; +48 14/ 611-03-99
- ☐ Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Katolickim Stowarzyszeniu Przyjaciół Niepełnosprawnych "Otwarte Serca" z siedzibą w Łapanowie, 32-740 Łapanów 12A wtzłapanow@gmail.com +48 14 685 34 33
- ☐ Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Bochni, ul. Dąbrowskiego 1B 32-700 Bochnia ppp@powiatbochenski.pl +48 14 612 36 91

oraz

- ☐ Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Bocheńskiego (tj. 9 Ośrodków):
 - ☐ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bochni- ul. Kolejowa 14 32-700 Bochnia
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bochni- ul. K. Wielkiego 26 32-700 Bochnia
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drwinia- Drwinia 57 32-709 Drwinia
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łapanowie- Łapanów 34 32-740 Łapanów
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnicy Murowanej- Lipnica Dolna 25 32-724 Lipnica Murowana
 - ☐ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu- Rynek 16 32-720 Nowy Wiśnicz
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzezawie- ul. Długa 21 32-765 Rzezawa
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzcianie- Trzciana 302 32-733 Trzciana
 - ☐ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żegocinie- Żegocina 316 32-731 Żegocina
- ☐ publiczne i niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w liczbie 55⁴⁸
- ☐ Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych jako organ opiniodawczy i doradczy Starosty Bocheńskiego

Na terenie Powiatu Bocheńskiego działają organizacje pożytku publicznego, w tym stowarzyszenia, których działalność statutowa dotyczy osób z niepełnosprawnością.

Praca społeczna wykonywana dobrowolnie i z osobistym zaangażowaniem przez wielu mieszkańców Powiatu jest niezwykle cenna zwłaszcza w tych obszarach, gdzie nie sięga administracja samorządowa

⁴⁸ Ilość Zakładów Opieki Zdrowotnej na dzień 22.06.2026 w powiecie bocheńskim, strona internetowa www.rejestrzoz.gov.pl/RZOZ/

i służby powiatowe ani też inne organizacje czy instytucje. Lokalne organizacje społeczne umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami i ich otoczeniu bieżącą wymianę informacji, integrację środowiska, elastyczne podejmowanie działań wynikających z pojawiających się potrzeb czy problemów lokalnego środowiska społecznego. Wśród stowarzyszeń i grup samopomocowych należy wymienić szczególnie:

- ❑ Małopolski Związek Osób Niepełnosprawnych, Bochnia, ul. Kazimierza Wlk. 31
- ❑ Polski Związek Głuchych, Koło Terenowe w Bochni, Bochnia, ul. Kowalska 13
- ❑ Polski Związek Niewidomych, Koło Powiatowe w Bochni, Bochnia, ul. Regis 1
- ❑ Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Otwarte Serca” w Łapanowie, Łapanów 12A
- ❑ Towarzystwo Przyjaciół Chorych „Hospicjum” im. Bł. E. Bojanowskiego w Bochni, Bochnia, Rynek 15
- ❑ Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Kropla Dobroci”, Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 67
- ❑ Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski „Amicus Hominis”, Proszówki 346
- ❑ Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Bochni, ul. Regis 2
- ❑ Polski Komitet Pomocy Społecznej oddział w Bochni, ul. Kolejowa 5A
- ❑ Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym oraz Dzieciom i Młodzieży „AUXILIUM”, Bochnia, ul. Brzeźnicka 55D
- ❑ Oddziały Caritas Diecezji Tarnowskiej oraz duszpasterskie organizacje środowiska osób niepełnosprawnych przy parafiach rzymsko-katolickich na terenie Powiatu Bocheńskiego.

WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W POWIECIE BOCHEŃSKIM - DZIAŁANIA ZREALIZOWANE W LATACH 2021 - 2025

Działania zrealizowane przez Powiat Bocheński w latach 2021-2025 na rzecz osób z niepełnosprawnościami obejmowały następujące obszary:

- Pomoc dla osób z niepełnosprawnością w uzyskaniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego.
- Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji w przestrzeni publicznej Powiatu Bocheńskiego i w miejscu zamieszkania niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu.
- Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.
- Kształtowanie w społeczeństwie Powiatu właściwych postaw sprzyjających włączaniu osób niepełnosprawnych w życie społeczne, zawodowe i publiczne.

- Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do korzystania z opieki zdrowotnej i rehabilitacji na terenie Powiatu.
- Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych, wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych.
- Współpraca interdyscyplinarna i międzysektorowa na terenie Powiatu Bocheńskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.

Udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych

Turnus rehabilitacyjny to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa sprawności psychofizycznej oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. W Powiecie Bocheńskim, w latach 2021 - 2025 udzielono dofinansowania ze środków PFRON do kosztów uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych:

Tab.8. Udzielanie dofinansowania do udziału w turnusach rehabilitacyjnych

Rok	Liczba przyjętych wniosków	Liczba zawartych umów	Liczba osób korzystających z dofinansowania	Kwota udzielonego dofinansowania ze środków PFRON
2021	88	80	73	99 013
2022	178	175	117	181 298
2023	233	0	0	0
2024	278	0	0	0
2025	281	68	62	137 275,00

Źródło. Dane własne PCPR w Bochni

W latach 2021–2025 widoczny jest wyraźny i systematyczny wzrost liczby przyjmowanych wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych. W 2021 r. przyjęto 88 wniosków, natomiast w 2025 r. już 281, co oznacza wzrost o 193 wnioski, czyli o około 219%. Największy wzrost odnotowano w latach 2021–2022, kiedy liczba przyjętych wniosków zwiększyła się ponad dwukrotnie – z 88 do 178. W kolejnych latach liczba składanych wniosków nadal rosła, osiągając w 2025 r. najwyższy poziom w analizowanym okresie.

Liczba zawartych umów nie była jednak proporcjonalna do liczby przyjętych wniosków. W 2021 r. zawarto 80 umów, a w 2022 r. 175, co oznacza znaczący wzrost. W latach 2023–2024 nie zawarto żadnych umów, pomimo że liczba przyjętych wniosków wyniosła odpowiednio 233 i 278. W 2025 r. nastąpił ponowny wzrost liczby zawartych umów – zawarto ich 68. Oznacza to, że w tym roku, przy największej w całym analizowanym okresie liczbie przyjętych wniosków, liczba zawartych umów była znacznie niższa niż w 2021 i 2022 r.

Podobną tendencję można zaobserwować w odniesieniu do liczby osób korzystających z dofinansowania. W 2021 r. z dofinansowania skorzystały 73 osoby, natomiast w 2022 r. liczba ta wzrosła do 117 osób. natomiast w 2025 r. wsparciem objęto 62 osoby. Warto zauważyć, że w 2025 r. liczba osób korzystających z dofinansowania była niższa niż w 2022 r., mimo że liczba przyjętych wniosków była w tym roku najwyższa. W latach 2021, 2022 i 2025 liczba osób korzystających z dofinansowania była niższa niż liczba zawartych umów. Wynika to z faktu, że zawarcie umowy o dofinansowanie nie jest równoznaczne z faktycznym skorzystaniem ze środków. Umowa określa zobowiązanie do realizacji przedsięwzięcia, natomiast wypłata dofinansowania następuje po spełnieniu określonych warunków, w tym po zakończeniu odpowiednich etapów inwestycji i ich rozliczeniu. W związku z tym część zawartych w danym roku umów mogła pozostawać w trakcie realizacji lub oczekiwać na rozliczenie, co powoduje różnicę pomiędzy liczbą zawartych umów a liczbą osób, które faktycznie skorzystały z dofinansowania. W latach 2023–2024 nie odnotowano osób korzystających z dofinansowania, natomiast w 2025 r. wsparciem objęto 62 osoby.

Wysokość udzielonego dofinansowania również charakteryzowała się znacznymi wahaniami. W 2021 r. wyniosła 99 013 zł, natomiast w 2022 r. wzrosła do 181 298 zł, osiągając najwyższą wartość w analizowanym okresie. W latach 2023–2024 nie wykazano udzielonego dofinansowania. W 2025 r. ponownie udzielono wsparcia w wysokości 137 275 zł. Kwota ta była o 44 023 zł niższa niż w 2022 r., pomimo że liczba przyjętych wniosków w 2025 r. była o 103 większa.

Dane wskazują zatem na **systematycznie rosnące zapotrzebowanie na dofinansowanie ze środków PFRON**. Jednocześnie wzrost liczby wniosków nie przekładał się bezpośrednio na liczbę zawartych umów, liczbę osób korzystających ze wsparcia ani wysokość udzielonego dofinansowania.

Analizowane dane mogą wskazywać na **rosnące zapotrzebowanie na wsparcie przy jednoczesnych ograniczeniach w zakresie możliwości realizacji wszystkich składanych wniosków**. Zasadne jest zatem dalsze monitorowanie relacji pomiędzy liczbą składanych wniosków, zawieranych umów i osób faktycznie korzystających ze wsparcia, a także analiza przyczyn nie zawarcia umów w części przypadków. Pozwoli to lepiej ocenić rzeczywiste zapotrzebowanie na środki PFRON oraz stopień ich wykorzystania.

Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.

Zaopatrzenie osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze odbywa

się na podstawie zlecenia lekarskiego i dotyczy takich przedmiotów jak np. wózki inwalidzkie, balkoniki, obuwie ortopedyczne, pasy podtrzymujące kręgosłup, pionizatory, protezy, szkła powiększające, aparaty słuchowe, pieluchomajtki, cewniki, worki kolostomijne, itp. Dla osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności było udzielone dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej i z uwzględnieniem przepisów o świadczeniach dla pacjentów w ramach środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

W latach 2021 – 2025 zaopatrzenie mieszkańców Powiatu w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przedstawia poniższa tabela:

Tab.9. Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Rok	Liczba przyjętych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota udzielonego dofinansowania ze środków PFRON	Wkład środków własnych wnioskodawcy	Kwota dofinansowania ze środków NFZ
2021	1 667	1 625	724 342	526 127	841 787
2022	1 551	483	702 346	326 736	521 871
2023	1 420	493	909 713,10	325 382,01	1 050 014,32
2024	1 552	595	1 124 395,72	520 445,70	1 541 384,82
2025	2178	751	1 164 917,43	1 074 309,94	1 967 016,14

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

W analizowanym okresie można zauważyć przede wszystkim **znaczący wzrost wartości finansowej wsparcia na dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne**, szczególnie od 2023 r. Pomimo tego, że liczba zrealizowanych wniosków po 2021 r. pozostawała znacznie niższa niż liczba przyjętych, kwoty dofinansowania systematycznie rosły.

Szczególnie istotny jest **2025 r.**, w którym przyjęto najwięcej wniosków – 2 178, a łączna wartość dofinansowania PFRON i NFZ oraz wkładu własnego była najwyższa w całym okresie. Może to świadczyć o rosnącym zapotrzebowaniu na tego rodzaju wsparcie oraz o zwiększaniu wartości pojedynczych przedsięwzięć.

Należy również zaznaczyć, że **liczba przyjętych wniosków i liczba zrealizowanych wniosków dotyczą różnych etapów procesu**. Nie należy więc traktować różnicy pomiędzy tymi wartościami jako liczby wniosków odrzuconych. Część wniosków przyjętych w danym roku może być realizowana lub rozliczana w kolejnych latach. Warto zwrócić szczególną uwagę na **2021 r.**, w którym relacja wniosków zrealizowanych do przyjętych była zdecydowanie najwyższa. Od 2022 r. nastąpiło obniżenie tego wskaźnika, przy jednoczesnym wzroście wartości finansowej wsparcia. Może to oznaczać, że w kolejnych latach realizowane przedsięwzięcia były przeciętnie bardziej kosztowne, a proces ich realizacji i rozliczania bardziej rozłożony w czasie.

Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny na użytek domowy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni udziela osobom z niepełnosprawnością dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, jeśli jest potrzebny do rehabilitacji w warunkach domowych. Przykładowo są to: rowery rehabilitacyjne, orbitrek, atlas wielofunkcyjny, drabinka gimnastyczna, bieżnia, podwieszki uda i przedramienia, wałek rehabilitacyjny, urządzenie do ozonoterapii, linki, stepper, ławka do ćwiczeń, rower trójkółowy, ergocyklometr, materac rehabilitacyjny, rotor, piłka rehabilitacyjna, łóżko rehabilitacyjne, wioślarz, materac rehabilitacyjno-stabilizujący, poduszka stabilizacyjna.

Tab.10. Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny na użytek domowy (lata 2021-2025)

Rok	Liczba przyjętych wniosków	Liczba zawartych umów	Liczba osób korzystających z dofinansowania	Kwota udzielonego dofinansowania ze środków PFRON	Wkład środków własnych wnioskodawcy
2021	41	40	40	77 908,00	23 165,00
2022	40	32	32	65 313,00	25 400,00
2023	48	42	42	90 286,90	23 138,60
2024	40	35	34	51 800,93	55 273,05
2025	77	70	69	90 692,57	64 729,90

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

Analiza danych dotyczących dofinansowania zakupu sprzętu rehabilitacyjnego w latach 2021–2025 wskazuje na zmienne zainteresowanie tą formą wsparcia, przy jednoczesnym wzroście liczby wniosków i zawartych umów w końcowym okresie analizy. W całym analizowanym okresie przyjęto 246 wniosków, z czego zawarto 219 umów, a z dofinansowania faktycznie skorzystało 217 osób. Największe zainteresowanie odnotowano w 2025 r., kiedy liczba przyjętych wniosków wzrosła do 77, a liczba zawartych umów do 70, podczas gdy w poprzednich latach liczba przyjętych wniosków kształtowała się na poziomie 40–48. Oznacza to wyraźny wzrost zapotrzebowania na dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego.

Łączna kwota udzielonego w analizowanym okresie dofinansowania ze środków PFRON wyniosła 376 001,40 zł, natomiast wkład własny wnioskodawców osiągnął 191 706,55 zł. Wysokość dofinansowania była zmienna – najwyższe wartości odnotowano w 2023 r. (90 286,90 zł) oraz 2025 r. (90 692,57 zł), natomiast najniższą w 2024 r. (51 800,93 zł). Jednocześnie w 2024 i 2025 r. zauważalny był znaczny wzrost wkładu własnego wnioskodawców, który przewyższał kwotę dofinansowania PFRON. Może to wskazywać na realizację zakupów o wyższej wartości, wymagających większego zaangażowania środków własnych beneficjentów

Na uwagę zasługuje również różnica pomiędzy liczbą zawartych umów a liczbą osób korzystających z dofinansowania. W 2021–2023 liczby te były takie same, natomiast w 2024 r. zawarto **35 umów**, a z dofinansowania skorzystały **34 osoby**, zaś w 2025 r. przy **70 zawartych umowach** dofinansowanie otrzymało **69 osób**. Różnica ta może wynikać z faktu, że zawarcie umowy nie jest jednoznaczne z faktycznym wykorzystaniem środków – część umów może nie zostać ostatecznie zrealizowana lub rozliczona, np. w związku z rezygnacją wnioskodawcy, niezrealizowaniem zakupu albo niespełnieniem warunków wypłaty dofinansowania.

Ogólnie dane wskazują, że w analizowanym okresie program cieszył się stabilnym zainteresowaniem, natomiast **2025 r. przyniósł zdecydowany wzrost liczby osób ubiegających się o wsparcie i korzystających z niego**. Jednocześnie wzrost liczby beneficjentów nie przekładał się proporcjonalnie na wzrost kwoty dofinansowania, co może świadczyć o zmianie struktury i wartości realizowanych zakupów. Szczególnie istotny jest również rosnący udział środków własnych w finansowaniu sprzętu rehabilitacyjnego, widoczny zwłaszcza w latach 2024–2025.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się u osób indywidualnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni udziela dofinansowania ze środków PFRON do kosztów likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz do likwidacji barier technicznych i barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób wynikającymi z niepełnosprawności. Pracownicy PCPR świadczą porady na temat dostępnych rozwiązań technicznych i architektonicznych likwidujących lub niwelujących bariery w indywidualnych przypadkach osób niepełnosprawnych.

Tab.11. Udzielanie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się u osób indywidualnych

Rok	Liczba przyjętych wniosków	Liczba zawartych umów	Liczba osób korzystających z dofinansowania	Kwota udzielonego dofinansowania ze środków PFRON	Wkład środków własnych wnioskodawcy
Likwidacja barier architektonicznych					
2021	167	125	122	140 556,00	70 278,00
2022	128	92	92	184 887,00	79 237,29
2023	166	124	121	254 310,89	108 989,12
2024	202	136	130	274 437,95	274 437,95
2025	232	144	143	192 512,63	192 512,63
Likwidacja barier technicznych					
2021	167	125	122	173 824,00	43 456,00
2022	128	92	92	151 396,00	37 849,00
2023	166	124	121	240 850,73	60 212,68
2024	202	136	130	260 247,93	111 534,83
2025	232	144	143	167 528,69	111 685,79

Likwidacja barier w komunikowaniu się					
2021	167	125	122	56 750,00	14 187,50
2022	128	92	92	27 312,00	6 828,00
2023	166	124	121	46 130,38	11 532,60
2024	202	136	130	51 964,87	22 270,66
2025	232	144	143	87 458,68	58 297,87

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

W latach 2021–2025 liczba przyjętych wniosków dotyczących likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, wykazywała ogólną tendencję wzrostową. Po spadku ze 167 wniosków w 2021 r. do 128 w 2022 r. nastąpił systematyczny wzrost – do 166 w 2023 r., 202 w 2024 r. i 232 w 2025 r. Jednocześnie liczba zawartych umów wzrosła ze 125 w 2021 r. do 144 w 2025 r., a liczba osób korzystających z dofinansowania – ze 122 do 143. Oznacza to, że mimo wyraźnego wzrostu zainteresowania wsparciem, wzrost liczby zawieranych umów był znacznie mniejszy niż wzrost liczby składanych wniosków, co wskazuje na zwiększającą się skalę niezaspokojonego zapotrzebowania lub ograniczenia w możliwościach udzielania dofinansowań.

Największe środki PFRON w całym analizowanym okresie przeznaczano na **likwidację barier architektonicznych**. Kwota dofinansowania wzrosła ze 140,6 tys. zł w 2021 r. do 274,4 tys. zł w 2024 r., po czym w 2025 r. spadła do 192,5 tys. zł. Jednocześnie bardzo wyraźnie zwiększył się udział środków własnych wnioskodawców – z 70,3 tys. zł w 2021 r. do 274,4 tys. zł w latach 2024–2025. Szczególnie istotna jest zmiana relacji pomiędzy środkami PFRON a wkładem własnym, która wskazuje na znacznie większe obciążenie finansowe beneficjentów w ostatnich dwóch latach.

Drugim pod względem wysokości udzielanego wsparcia obszarem była **likwidacja barier technicznych**. Dofinansowanie wzrosło z 173,8 tys. zł w 2021 r. do 260,2 tys. zł w 2024 r., a następnie zmniejszyło się do 167,5 tys. zł w 2025 r. Wkład własny również zwiększył się w analizowanym okresie – z 43,5 tys. zł w 2021 r. do 111,7 tys. zł w 2025 r. Wskazuje to na znaczące zapotrzebowanie na tego rodzaju wsparcie, przy jednoczesnym wzroście kosztów ponoszonych przez osoby korzystające z dofinansowania.

Likwidacja barier w komunikowaniu się charakteryzowała się najniższym poziomem wydatkowanych środków. W 2021 r. udzielono 56,8 tys. zł dofinansowania, natomiast w 2022 r. nastąpił spadek do 27,3 tys. zł. W kolejnych latach kwoty ponownie rosły, osiągając w 2025 r. 87,5 tys. zł – najwyższy poziom w całym okresie. W tym samym czasie wkład własny zwiększył się z 14,2 tys. zł w 2021 r. do 58,3 tys. zł w 2025 r., co świadczy o rosnącej wartości realizowanych przedsięwzięć i większym zaangażowaniu finansowym beneficjentów.

Łącznie dane wskazują, że 2024 r. był okresem najwyższych kwot dofinansowań PFRON w dwóch głównych kategoriach – architektonicznej i technicznej, natomiast 2025 r. przyniósł spadek wartości dofinansowania w tych dwóch obszarach, przy jednoczesnym dalszym wzroście liczby składanych wniosków. Jest to szczególnie widoczne w przypadku barier architektonicznych: liczba wniosków wzrosła do rekordowych 232, podczas gdy kwota dofinansowania spadła o ponad 81,9 tys. zł względem 2024 r. Może to wskazywać na ograniczenie dostępnych środków w stosunku do rosnącego zapotrzebowania. Ogólnie można zatem stwierdzić, że w latach 2021–2025 **zapotrzebowanie na likwidację barier** systematycznie rosło, czego potwierdzeniem jest rekordowa liczba wniosków w 2025 r. Jednocześnie

liczba osób faktycznie korzystających ze wsparcia zwiększyła się tylko nieznacznie. Szczególnie istotnym zjawiskiem jest także rosnący **wkład własny wnioskodawców**, który w ostatnich latach stanowi coraz większą część kosztów realizowanych przedsięwzięć. Największe znaczenie finansowe miała likwidacja barier architektonicznych, następnie technicznych, a najmniejsze – barier w komunikowaniu się.

Realizacja programu PFRON pn. Program wyrównywania różnic między regionami III.

Celem programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnością do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie.

Tab.12. Realizacja Programu wyrównywania różnic między regionami

Rok	Nazwa projektów / zrealizowany zakres rzeczowy	Nazwa Beneficjenta	Kwota udzielonego dofinansowania ze środków PFRON (w zł)	Kwota środków własnych Beneficjenta / środków sponsora (w zł)
2021	Likwidacja barier w zakresie poruszania się i komunikowania w Urzędzie Miasta Bochnia / Dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Przystosowanie ciągów komunikacyjnych i innych przejść o zróżnicowanych poziomach podłogi do poruszania się na wózku inwalidzkim. Przystosowanie drzwi wewnętrznych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Zakup transportera schodowego. Zakup pętli indyktofonicznej. Zakup i montaż tablic tyflograficznych, oznaczeń ciągów komunikacyjnych oznaczeń pomieszczeń w alfabecie Braille.	Gmina Miasta Bochnia 32-700 Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 2 na potrzeby: Urząd Miasta Bochnia 32-700 Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 2	36.886,07	92.302,13 - środki własne Gminy Miasta Bochnia
	Dostosowanie sanitariatów do potrzeb osób niepełnosprawnych w budynku Urzędu Gminy Rzeszawa	Gmina Rzeszawa, 32-765 Rzeszawa, ul. Długa 21 na potrzeby: Urząd Gminy Rzeszawa, 32-765 Rzeszawa, ul. Długa 21	10.651,65	37.798,05 - środki własne Gminy Rzeszawa

2021	Zakup schodolazu gąsienicowego do transportu osób niepełnosprawnych w budynku I Liceum Ogólnokształcącego im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni Dostosowanie sanitariatów do potrzeb osób niepełnosprawnych w budynku I Liceum Ogólnokształcącego im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni	I Liceum Ogólnokształcące w Bochni 32-700 Bochnia, Plac A. Czaplińskiego 1	4.375,00	8.125,00 - środki własne I LO w Bochni
			17.509,65	32.517,91 - środki własne I LO w Bochni
	Likwidacja barier w zakresie komunikowania się w Zespole Szkół Nr 1 im. St. Staszica w Bochni / Zakup pętli indukcyjnej, tabliczek informacyjnych z brajlem oraz udźwiękowienie budynku za pomocą odpowiedniej aplikacji	Zespół Szkół Nr 1 w Bochni, 32-700 Bochnia, ul. Windakiewicza 23	935,91	1.781,16 - środki własne ZS nr 1 w Bochni
	Likwidacja barier w zakresie komunikowania się w Zespole Szkół Nr 3 im. ks. prof. Józefa Tischnera w Bochni / Zakup pętli indukcyjnej stacjonarnej oraz przenośnej tabliczek informacyjnych z brajlem	Zespół Szkół Nr 3 w Bochni, 32-700 Bochnia, ul. Krakowska 20	2.296,27	4.264,50 - wkład własny Zespołu Szkół Nr 3 w Bochni
	Likwidacja barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się poprzez zakup i montaż drzwi wejściowych do budynku Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Bochni	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Bochni 32-700 Bochnia, ul. Dąbrowskiego 1 B	2.695,36	7.882,64 - Środki własne PPP w Bochni
	Przystosowanie łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych w budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego im. ks. Jana Twardowskiego w Bochni / Przystosowanie dwóch łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bochni, 32-700 Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 67	24.395,99	103.410,22 - Środki własne SOSW w Bochni

2022	Likwidacja barier architektonicznych w zakresie: przystosowania węzła sanitarnego na parterze skrzydła wschodniego budynku SOSW w Bochni dla potrzeb osób niepełnosprawnych	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczego w Bochni 32-700 Bochnia ul. Kazimierza Wielkiego 67	36.050,00	66.950,00 - środki własne SOSW w Bochni
	Likwidacja barier transportowych poprzez zakup samochodu osobowego typu mikrobus przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych dla potrzeb Środowiskowego Domu Samopomocy w Bochni / Mikrobus 9-osobowy przystosowany do przewozu osób na wózkach inwalidzkich	Środowiskowy Dom Samopomocy 32-700 Bochnia ul. Karolina 14F	120.000,00	104.200,00 - środki własne Powiatu Bocheńskiego
	Likwidacja barier transportowych poprzez zakup samochodu osobowego typu mikrobus przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych dla potrzeb Domu Pomocy Społecznej w Bochni / Mikrobus 9-osobowy przystosowany do przewozu osób na wózkach inwalidzkich	Dom Pomocy Społecznej 32-700 Bochnia ul. Karolina 14G	120.000,00	129.500,00 - środki własne Powiatu Bocheńskiego
	Budowa windy zewnętrznej przy budynku Urzędu Gminy w Żegocinie / Budowa szybu windowego wraz z montażem urządzenia dźwigowego	Gmina Żegocina 32-731 Żegocina 316 na potrzeby: Urząd Gminy Żegocina 32-731 Żegocina 316	129.766,15	322.115,89 - środki własne Gminy Żegocina
	Likwidacja barier transportowych dla Gminy Łapanów poprzez zakup 9-cio osobowego samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich / Mikrobus 9-osobowy przystosowany do przewozu osób na wózkach inwalidzkich	Gmina Łapanów 32-740 Łapanów 34 na potrzeby dowozu do: Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Bochni	120.000,00	119.990,00 - środki własne Gminy Łapanów

	Likwidacja barier transportowych poprzez zakup autobusu do przewozu osób niepełnosprawnych dla WTZ w Proszówkach / Autobus przystosowany do przewozu osób na wózkach inwalidzkich.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski AMICUS HOMINIS 32-700 Bochnia, Proszówki 346 na potrzeby: Warsztat Terapii Zajęciowej 32-700 Bochnia, Proszówki 346	290.000,00	35.000,00 - dotacja celowa ze środków budżetu Powiatu Bocheńskiego 82.130,00 - środki własne Stowarzyszenia na Rzecz Osób Specjalnej Troski AMICUS HOMINIS
2023	Likwidacja barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni / - udźwiękowienie otoczenia przy wejściu nr 1 i wejściu nr 2 do PCPR w Bochni celem naprowadzania dźwiękowego osób słabowidzących i niewidomych (zamontowane w pobliżu wejścia do budynku znaczniki dźwiękowe aktywowane są za pośrednictwem darmowej aplikacji na urządzeniu mobilnym); - zaprojektowanie, wykonanie i montaż tablicy informacyjnej z planem tyflograficznym (przedstawiającej sytuacyjny rzut parteru budynku z oznaczeniem poszczególnych stref funkcjonalnych i wejść stworzonej w technologii łączącej czarny druk, braille i elementy wypukłe) oraz 20 tabliczek przy drzwiach wejściowych wewnątrz biura (posiadających informację Braille'a oraz napis czarnodrukiem dla osób widzących)	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni ul. E. Windakiewicza 9/5 32-700 Bochnia	3.528,00	6.552,00 - środki własne PCPR w Bochni
	Wymiana pokrycia dachowego na budynku Warsztatów Terapii Zajęciowej w Proszówkach	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski AMICUS HOMINIS 32-700 Bochnia, Proszówki 346 na potrzeby: Warsztaty Terapii Zajęciowej w Proszówkach 32-700 Bochnia, Proszówki 346	66.693,02	15.000,00 - Dotacja celowa ze środków budżetu Powiatu Bocheńskiego; 1.673,26 - Środki własne Stowarzyszenia „AMICUS HOMINIS”

2024	Brak wniosków Beneficjentów			
2025	Dostosowanie pomieszczenia higieniczno-sanitarnego do potrzeb osób z niepełnosprawnością w siedzibie PCPR w Bochni.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni, 32-700 Bochnia, ul. E. Windakiewicza 9/5	26.064,50	48.405,50 - środki własne Powiatu Bocheńskiego
	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępności do Urzędu Gminy Łapanów/ Likwidacja barier na poziomie „0” budynku Urzędu – budowa podjazdu, likwidacja progu, wymiana drzwi wejściowych, montaż platformy przyschodowej, adaptacja sanitariatu	Gmina Łapanów, 32-740 Łapanów 34	55.878,42 zł	103.774,20 - środki własne Gminy Łapanów
	Likwidacja barier transportowych poprzez zakup autobusu do przewozu osób niepełnosprawnych dla WTZ w Łapanowie/ Autobus 19-miejscowy (w tym 1 miejsce do kotwiczenia wózka) + pilot + kierowca.	Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych "Otwarte Serca" 32-740 Łapanów1 na potrzeby: Warsztat Terapii Zajęciowej 32-740 Łapanów 12A	364.000,00	Środki własne w wysokości 73 880,00 zł: 15 000,00 zł. Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Otwarte Serca”; 58 880,00 zł. Warsztat Terapii Zajęciowej w Łapanowie
	Zakup 9-osobowego pojazdu przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnością poruszających się na wózku inwalidzkim dla ŚDS w Cerekwi/ Mikrobus 8 miejsc (w tym 2 miejsca do kotwiczenia wózka) + kierowca	Fundacja im. Brata Alberta 32-064 Rudawa, Radwanowice 1 na potrzeby: Środowiskowy Dom Samopomocy "Pod bocianim gniazdem" w Cerekwi, 32-711 Bogucice, Cerekiew 48	151.000,00	89.000,00 – środki własne Fundacji
	Wykonanie odwodnienia i ocieplenia fundamentów pomieszczeń użytkowanych przez ŚDS w Muchówce/ Docieplenie przegród zewnętrznych poniżej terenu Odwodnienie fundamentów Odtworzenie nawierzchni.	Gmina Nowy Wiśnicz 32-720 Nowy Wiśnicz, Rynek 38 na rzecz: Środowiskowy Dom Samopomocy w Muchówce, 32-722 Królówka, Muchówka 157	201.500,00	95513,24 - środki własne Gminy Nowy Wiśnicz

Instytucje, które otrzymały dofinansowanie z pr. PFRON Dostępna przestrzeń publiczna

INSTYTUCJE	KATEGORIA	ROK ROZPOCZĘCIA REALIZACJI PROJEKTU
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bochni	Moduł A Moduł A: likwidacja barier architektonicznych lub informacyjno-komunikacyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego lub ich jednostki organizacyjne	2024
Gmina Bochnia	Moduł A	2023
Środowiskowy Dom Samopomocy w Bochni	Moduł A	2024
I Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni	Moduł A	2023
II Liceum Ogólnokształcące im. Orła Białego w Bochni	Moduł A	2023

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

Niektóre działania zrealizowane by zagwarantować lepszą jakość kształcenia osób z niepełnosprawnością na terenie Powiatu Bocheńskiego.

W latach 2021 – 2025 Powiat Bocheński zrealizował projekty, dzięki któremu zakupiono wyposażenie sal lekcyjnych, pracowni przedmiotowych, sali gimnastycznej i boiska szkolnego oraz zakupiono sprzęt rehabilitacyjny oraz dostosowuje się pod względem architektonicznym pomieszczenia dla uczniów w Specjalnym Ośrodku Szkolno Wychowawczym w Bochni.

Celem zmian dotyczących organizacji kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest zapewnienie odpowiednich do potrzeb warunków kształcenia; stworzenie elastycznych rozwiązań zapewniających indywidualizację procesu kształcenia; zapewnienie wszechstronnego wsparcia w przedszkolu, szkole, placówce.

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych może być prowadzone w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego, w placówkach: młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych. Decyzję o wyborze formy i miejsca kształcenia podejmują rodzice dziecka. Kształcenie specjalne zapewnia starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w: szkole specjalnej, ośrodku, szkole ponadpodstawowej. Natomiast Gmina zapewnia kształcenie dla dzieci w: przedszkolu, w tym specjalnym, w szkole podstawowej - ogólnodostępnej lub integracyjnej.

Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ)

WTZ jest placówką stwarzającą osobom z niepełnosprawnością niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja celów warsztatu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej a także psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.⁴⁹

Na terenie Powiatu Bocheńskiego funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej prowadzone przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski „Amicus Hominis” w Proszówkach i przez Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Otwarte Serca” w Łapanowie. W obu WTZ uczestniczy łącznie **90 osób** niepełnosprawnych.

Tab.13. Dane dotyczące uczestników i kosztów działalności WTZ

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych objętych rehabilitacją w WTZ	Koszt działalności WTZ na terenie Powiatu Bocheńskiego finansowane ze środków PFRON i ze środków Powiatu Bocheńskiego
2021	90	2.169.600,00
2022	90	2.589.600,00
2023	90	2.949.600,00
2024	90	3.369.600,00
2025	90	3.519.600,00

Źródło: Dane własne PCPR w Bochni

Finansowanie WTZ w Powiecie Bocheńskim było wspierane przez niektóre Gminy, z których pochodzą uczestnicy WTZ, partycypujące dobrowolnie w kosztach utrzymania WTZ na zasadzie porozumienia o udzieleniu Powiatowi pomocy finansowej. Zaangażowanie Gmin w proces rehabilitacji swych mieszkańców a prowadzonej w WTZ-tach na terenie Powiatu Bocheńskiego w latach 2021-2025 obrazuje poniższa tabela.

Tab.14. Partycypacja gmin w kosztach utrzymania WTZ

Gmina	2021	2022	2023	2024	2025
Bochnia	0	0	0	0	0
Bochnia – Miasto	20.000,00	20.000,00	20.000,00	25.000,00	30.000,00
Rzeszawa	6.026,65	6.360,00	6.693,35	8.693,35	9.360,00
Łapanów	0	0	24.096,06	21.512,07	20.000,00
Trzciana	0	0	0	0	0
Nowy Wiśnicz	10.847,97	12.048,03	12.309,33	14.000,00	15.000,00
Drwinia	3.500,00	0	2.677,00	3.477,00	1.888,50
Lipnica Murowana	2.410,66	2.544,00	1.339,00	1.740,00	1.872,00

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

⁴⁹ ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2026, poz. 884)

Tab.15. Koszty utrzymania WTZ

WTZ	Liczba złożonych wniosków	Liczba zawartych umów	Liczba osób korzystających z dofinansowania	Kwota udzielonego dofinansowania ze środków PFRON	Wkład środków własnych wnioskodawcy	Kwota środków z budżetu Powiatu Bocheńskiego	W tym Gminne
2021	2	2	90	1.952.640,00	0	216.960,00	42.785,28
2022	2	2	90	2.330.640,00	0	258.960,00	40.952,03
2023	2	2	90	2.654.640,00	0	294.960,00	67.114,74
2024	2	2	90	3.032.640,00	0	336.960,00	74.422,42
2025	2	2	90	3.167.640,00	0	351.960,00	78.120,50

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

Idea niezależnego życia

Niezależne życie osoby z niepełnosprawnością – oznacza, że osoby te mogą sprawować kontrolę nad swoim życiem i podejmować wszelkie decyzje, które dotyczą ich życia. Obejmuje to między innymi kwestie takie jak: miejsce zamieszkania, codzienny tryb funkcjonowania, relacje osobiste, odzież, żywienie, higienę i ochronę zdrowia, prawa religijne, kulturalne, seksualne i reprodukcyjne, wszystkie kwestie związane są z rozwojem tożsamości i osobowości człowieka. Pojęcie niezależnego życia jest nieodłącznym elementem autonomii i wolności człowieka. Niezależne życie niekoniecznie oznacza życie samemu; nie należy go też interpretować jako zdolności do samodzielnego wykonywania codziennych czynności. Należy je raczej rozumieć jako swobodę dokonywania wyborów i sprawowania kontroli (...). Niezależność jako forma autonomii oznacza, że osoba z niepełnosprawnością nie jest pozbawiona możliwości dokonywania wyborów i sprawowania kontroli nad własnym stylem życia i codziennymi zajęciami⁵⁰.

Tab.16. Dane dotyczące asystencji osobistej

Asystencja osobista	Liczba złożonych wniosków	Liczba zawartych umów	Kwota udzielonego dofinansowania/ wypłaconych środków Funduszu Solidarnościowego
2021	56	52	311 707,94
2022	64	64	719 520,07
2023	87	74	911 672,73
2024	119	105	1 360 317,01
2025	122	110	1 390 640,91

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

⁵⁰ <http://niezaleznezycie.pl/niezalezne-zycie/> (19.05.2021 r.)

Tab.17. Dane dotyczące opieki wytchnieniowej

rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba zawartych umów o dofinansowanie Liczba osób korzystających z dofinansowania	Kwota udzielonego dofinansowania/wypłaconych środków Funduszu Solidarnościowego
Opieka wytchnieniowa			
2021	0	0	0
2022	0	0	0
2023	0	0	0
2024	0	0	0
2025	7	6	50 208,48

Źródło: dane własne PCPR w Bochni

W latach 2021–2023 program nie był realizowany. Sytuacja zmieniła się w 2025 r., kiedy złożono **7 wniosków**, z czego zawarto **6 umów o dofinansowanie**. Realizacja programu ma istotne znaczenie z punktu widzenia wsparcia rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Głównym założeniem opieki wytchnieniowej jest czasowe odciążenie opiekunów od codziennych obowiązków związanych ze sprawowaniem bezpośredniej opieki, umożliwiając im odpoczynek, regenerację lub załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Uruchomienie programu stanowiło nowe działanie w zakresie lokalnego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Tym samym już pierwsza edycja pozwoliła na rozpoznanie rzeczywistego zapotrzebowania na tego rodzaju usługę. Program przyczynił się do rozszerzenia lokalnej oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów.

Niektóre działania Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni.

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni w latach 2021-2025 w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnościami polegały m.in. na:

- ☐ Usługach poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnością,
- ☐ Pośrednictwie pracy dla osób z niepełnosprawnościami, w tym szkolenia oraz doposażenie lub wyposażenie miejsc pracy,
- ☐ Informowaniu pracodawców lokalnych o ułatwieniach dotyczących tworzenia lub utrzymania miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością oraz działaniach wspierających ich aktywizację zawodową
- ☐ Promowaniu działań oraz informowanie o działaniach podejmowanych przez inne instytucje.

Tab.18. Poradnictwo zawodowe dla osób z niepełnosprawnością

Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z:						
	porad indywidualnych	% do ogółu	porad grupowych	% do ogółu	badź testowych	% do ogółu
2021	16 (8 kobiet)	3,2%	0	0,0%	1 (1 kobieta)	5,9%
2022	25 (12 kobiet)	4,6%	0	0,0%	3 (0 kobiet)	7,0%
2023	32 (19 kobiet)	9,4%	0	0,0%	8 (5 kobiet)	21,6%
2024	37 (26 kobiet)	10,5%	7 (7 kobiet)	15,9%	15 (13 kobiet)	18,1%
2025	10 (4 kobiety)	5,5%	0	0,0%	5 (4 kobiety)	12,5%

Źródło: dane PUP w Bochni

Pośrednictwo pracy dla osób z niepełnosprawnością, w tym szkolenia oraz doposażenie lub wyposażenie miejsc pracy

W analizowanym okresie Powiatowy Urząd Pracy w Bochni nie realizował form wsparcia adresowanych tylko i wyłącznie do osób z niepełnosprawnościami. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności były aktywizowane w ramach dostępnych form aktywizacji zawodowej dla osób bezrobotnych.

Tab.19. Osoby z niepełnosprawnością włączone do ewidencji jako bezrobotni lub poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu

Osoby włączone do ewidencji osób niepełnosprawnych jako				
	bezrobotni	% do ogółu	poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu	% do ogółu
2021	108 (61 kobiet)	5,3%	7 (4 kobiety)	8,0%
2022	116 (65 kobiet)	5,9%	6 (2 kobiety)	9,5%
2023	96 (47 kobiet)	5,1%	4 (1 kobieta)	7,7%
2024	113 (58 kobiet)	5,8%	4 (3 kobiety)	7,5%
2025	118 (57 kobiety)	6,2%	10 (1 kobieta)	18,5%
Osoby wyłączone z ewidencji osób niepełnosprawnych z powodu				
		bezrobotni		% do ogółu
podjęcia pracy	2021	57 (5 osób praca subsydiowana – 1 doposażenie miejsca pracy)		4,1%
	2022	66 (18 osób praca subsydiowana – 7 doposażenie miejsca pracy)		5,7%
	2023	54 (6 osób praca subsydiowana – 1 doposażenie miejsca pracy)		5,0%
	2024	45 (8 osób praca subsydiowana – 1 doposażenie miejsca pracy)		4,7%

	2025	41 (5 osób praca subsydiowana – 0 doposażenie miejsca pracy)	4,2%
szkolenia	2021	0	
	2022	1 (0 kobiet)	4,3%
	2023	5 (3 kobiety)	23,8%
	2024	12 (10 kobiet)	30%
	2025	2 (2 kobiety)	10,5%
	2021	4 (3 kobiety)	2,4%
stażu	2022	3 (3 kobiety)	2,0%
	2023	5 (3 kobiety)	5,2%
	2024	1 (1 kobieta)	1,0%
	2025	2 (1 kobieta)	2,5%
prac społecznie użyteczne	2021	1 (1 kobieta)	12,5%
	2022	1 (1 kobieta)	50,0%
	2023	1 (1 kobieta)	50,0%
	2024	0	0
	2025	1 (1 kobieta)	33,3%

Źródło: dane PUP w Bochni

W ramach zgłaszanych do Powiatowego Urzędu Pracy w Bochni miejsc pracy i aktywizacji zawodowej pracodawcy zgłaszali również chęć oraz możliwość zatrudnienia osób z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Tab.20. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych

Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych		
		% do ogółu zgłoszonych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej
2021	48	2,8%
2022	38	2,4%
2023	49	2,8%
2024	26	1,3%
2025	33	3,5%

Źródło: dane PUP w Bochni

Lokalny system wsparcia osób z niepełnosprawnością powinien zawierać szereg działań organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych i szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, umożliwiających osiągnięcie możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania, jakości

życia i integracji społecznej osób niepełnosprawnych. Wszelkie działania na rzecz osób z niepełnosprawnością muszą zakładać możliwość aktywnego udziału samych zainteresowanych.

CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU NA LATA 2026 - 2030

Cel główny

Celem Programu jest możliwie szerokie zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami skutecznych i efektywnych mechanizmów wsparcia na terenie Powiatu Bocheńskiego.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie udzielania podstawowego i profesjonalnego wsparcia dla niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu
2. Udostępnianie i rozwój usług aktywnej integracji społecznej i zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami poprzez różnorodne działania powiatowych jednostek organizacyjnych i współpracujących z Powiatem organizacji pozarządowych.
3. Wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami w środowisku społecznym, fizycznym i w dostępie do infrastruktury publicznej na terenie Powiatu.

Nr zadania	01
Nazwa zadania	Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami
Zakres projektów	M.in.: Aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami przy pomocy narzędzi aktywnej integracji: społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych i zawodowych; Rozszerzenie współpracy pomiędzy PUP i PCPR oraz ośrodkami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i pracodawcami w zakresie kompleksowego wsparcia osób z niepełnosprawnościami; Tworzenie indywidualnych ścieżek aktywizacji zawodowej uwzględniających możliwości zdrowotne, kwalifikacje i predyspozycje uczestników.
Źródła finansowania	
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	PUP w Bochni, PCPR w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	02
Nazwa zadania	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami poprzez indywidualne programy rehabilitacji w Warsztatach Terapii Zajęciowej
Zakres projektów	Działania dwóch warsztatów terapii zajęciowej (w Proszówkach i w Łapanowie) dla 90 osób z niepełnosprawnościami
Źródła finansowania	PFRON, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	1) Powiat Bocheński, 2) Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski „Amicus Hominis” w Proszówkach, 3) Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych “Otwarte Serca” w Łapanowie.
Nr zadania	03
Nazwa zadania	Rehabilitacja społeczna poprzez działania DPS i ŚDS
Zakres projektów	M.in.: Zapewnienie opieki i aktywności społecznej osobom z niepełnosprawnościami,

	usługi Domu Pomocy Społecznej w Bochni oraz Środowiskowych Domów Samopomocy w Bochni, w Muchówce, w Żegocinie, w Cerekwi.
Źródła finansowania	Środki własne Gmin i Powiatu, dotacje celowe z budżetu państwa
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiat Bocheński, Gmina Żegocina, Gmina Nowy Wiśnicz, Fundacja Brata Alberta
Nr zadania	04
Nazwa zadania	Edukacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami
Zakres projektów	M. in.: wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych, inicjowanie i realizowanie różnorodnych projektów edukacyjnych i integracyjnych dla dzieci i młodzieży w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym
Źródła finansowania	Środki własne Powiatu Bocheńskiego, środki zewnętrzne
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Bochni, Powiat Bocheński
Nr zadania	05
Nazwa zadania	Zagwarantowanie, by kwestie osób z niepełnosprawnościami były uwzględniane w procesie kreowania polityki i planowania dotyczącego mieszkańców Powiatu w tym osób z niepełnosprawnościami.
Zakres projektów	m.in. wszelkie uchwały Rady Powiatu w Bochni.
Źródła finansowania	Środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Rada Powiatu Bocheńskiego
Nr zadania	06
Nazwa zadania	Monitorowanie bieżących potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia
Zakres projektów	M.in. gromadzenie i analizowanie informacji o występujących przeszkodach utrudniających codzienne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami, odpowiadanie na bieżące potrzeby środowiska osób z niepełnosprawnościami.
Źródła finansowania	Środki własne Powiatu Bocheńskiego, Fundusz Solidarnościowy, PFRON
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	07
Nazwa zadania	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych
Zakres projektów	M.in. organizowanie lub udzielanie dofinansowania do aktywnych form rehabilitacji połączonych z elementami wypoczynku w celu ogólnej poprawy sprawności psychofizycznej oraz rozwijania umiejętności społecznych osób z niepełnosprawnościami, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań itp.
Źródła finansowania	PFRON,
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	08
Nazwa zadania	Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz barier w komunikowaniu się i likwidacja barier transportowych dla mieszkańców Powiatu Bocheńskiego
Zakres projektów	Wszelkie działania usuwające bariery architektoniczne, techniczne oraz bariery w komunikowaniu się i transportowe w przestrzeni użyteczności publicznej, będącej w administracji Powiatu Bocheńskiego.
Źródła finansowania	PFRON, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	09
Nazwa zadania	Udzielanie osobom z niepełnosprawnościami pomocy w uzyskaniu usług lub środków, przedmiotów i urządzeń pomocniczych niezbędnych do

	funkcjonowania lub podnoszących poziom niezależności w życiu codziennym.
Zakres projektów	M.in. udzielanie osobom z niepełnosprawnościami dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, usług opieki wytchnieniowej i usług asystencji osobistej.
Źródła finansowania	PFRON, Fundusz Solidarnościowy
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	10
Nazwa zadania	Informowanie, upowszechnianie wiedzy wśród osób z niepełnosprawnościami na temat dostępnych form wsparcia, świadczenie poradnictwa specjalistycznego, podnoszenie poziomu świadomości społeczeństwa Powiatu Bocheńskiego nt. osób z niepełnosprawnościami, ich praw, potrzeb, możliwości i wkładu w życie społeczne.
Zakres projektów	Wszelka działalność informacyjna i doradcza dla osób z niepełnosprawnościami i dla środowiska, zapewnienie prowadzenia pracy socjalnej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i kontynuacja profesjonalnego doradztwa w zakresie rynku pracy, edukacji, zdrowia i pomocy społecznej
Źródła finansowania	Środki własne Powiatu, PFRON, FS
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni PUP w Bochni, SOSW Powiat Bocheński
Nr zadania	11
Nazwa zadania	Współpraca administracji powiatowej z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej
Zakres projektów	Wszelkie uzgodnione działania służące osobom z niepełnosprawnościami w środowisku Powiatu Bocheńskiego
Źródła finansowania	PFRON, FS, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	PCPR w Bochni i inne jednostki administracji Powiatu Bocheńskiego Powiat Bocheński
Nr zadania	12
Nazwa zadania	Ułatwianie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do kultury, sportu, rekreacji i turystyki oraz praktyk religijnych na równych prawach z wszystkimi mieszkańcami Powiat Bocheńskiego.
Zakres projektów	m.in. udzielanie dofinansowania do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, organizowanie lub włączanie się w organizację działań tego typu w Powiecie Bocheńskim
Źródła finansowania	PFRON, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	PCPR w Bochni i inne jednostki administracji Powiatu Bocheńskiego Powiat Bocheński
Nr zadania	13
Nazwa zadania	Wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w celu wykonywania przez nie pożytecznego i satysfakcjonującego finansowo zajęcia na chronionym lub otwartym rynku pracy.
Zakres projektów	m.in.: finansowanie wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy; pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie, umożliwienie powołania ZAZ-u na terenie Powiatu Bocheńskiego, przyznawanie osobom z niepełnosprawnościami środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, zwrot pracodawcom kosztów przygotowania miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, przystosowania i wyposażenia miejsca pracy, zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego niepełnosprawnemu pracownikowi; wypracowanie modelu finansowania i wdrażania usług trenera zatrudnienia wspieranego.

Źródła finansowania	Fundusz Pracy, PFRON, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowy Urząd Pracy w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	14
Nazwa zadania	Wspieranie edukacji osób z niepełnosprawnościami oraz dbanie o to, by kształcenie osób niepełnosprawnych w szkołach powiatowych stanowiło integralną część zadań oświatowych Powiatu.
Zakres projektów	M.in.: działania edukacyjne, oświatowe, specjalne i integracyjne oraz kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
Źródła finansowania	Środki własne Powiatu Bocheńskiego, PFRON
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bochni, Powiat Bocheński
Nr zadania	15
Nazwa zadania	Organizowanie działań wspierających życie zawodowe osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin
Zakres projektów	m.in.: pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej
Źródła finansowania	FS, PFRON
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	16
Nazwa zadania	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do indywidualnych pomocy technicznych i zwiększenie dostępności środowiska fizycznego, informacji i komunikacji między osobami
Zakres projektów	M.in. dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami, pomoc finansowa w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z programowaniem, pomoc w zakupie urządzeń lektorskich, pomoc w zakupie urządzeń brajlowskich, dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego sprzętu komputerowego i oprogramowania lub urządzeń lektorskich albo brajlowskich, pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
Źródła finansowania	PFRON, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	17
Nazwa zadania	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do rehabilitacji, by mogły one osiągnąć i utrzymać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania.
Zakres projektów	m.in. dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób indywidualnych i dla instytucji, organizowanie lub finansowanie usług rehabilitacji, ułatwianie dostępu pod względem architektonicznym, technicznym i informacyjno – komunikacyjnym zakładów opieki zdrowotnej i rehabilitacji, a także pomoc finansowa w uzyskaniu przez osobę niepełnosprawną prawa jazdy kategorii B.
Źródła finansowania	PFRON, środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni Powiat Bocheński
Nr zadania	18
Nazwa zadania	Rozpoznawanie potrzeb i planowanie zabezpieczenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami np. na wypadek potrzeby ewakuacji, ochrony ludności i

	obrony cywilnej.
Zakres projektów	m.in. działania ukierunkowane na współpracę z jednostkami pomocy społecznej i podmiotami świadczącymi wsparcie osobom z niepełnosprawnościami, w zakresie przygotowania do sytuacji kryzysowych, doskonalenia procedur postępowania oraz podnoszenia świadomości i gotowości personelu oraz podopiecznych.
Źródła finansowania	środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Wydział Spraw Społecznych i Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Bochni Powiat Bocheński
=Nr zadania	
Nazwa zadania	
Zakres projektów	
Źródła finansowania	środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Powiat Bocheński
Nr zadania	
Nazwa zadania	Opracowanie koncepcji organizacji Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego (OREW) w Powiecie Bocheńskim
Zakres projektów	Opracowanie koncepcji organizacji Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego (OREW) w Powiecie Bocheńskim
Źródła finansowania	środki własne Powiatu Bocheńskiego
Termin realizacji	do 31.12. 2030 r.
Realizator	Szpitala, SOSW, Powiat Bocheński

MONITORING I EWALUACJA

Realizacja Programu będzie monitorowana okresowo przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni m.in. poprzez zbieranie informacji od realizatorów poszczególnych zadań.

ZAKOŃCZENIE

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2026 - 2030 stanowi kompleksową i długofalową odpowiedź na potrzeby mieszkańców powiatu z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów. Dokument ten wyznacza kierunki polityki społecznej opartej na zasadzie równości szans, dostępności, solidarności społecznej oraz poszanowania godności i autonomii każdej osoby.

Program został opracowany w oparciu o analizę lokalnych uwarunkowań społecznych, demograficznych i instytucjonalnych, z uwzględnieniem doświadczeń z realizacji poprzednich edycji działań oraz aktualnych regulacji prawnych, w szczególności ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Kluczowe znaczenie ma również realizacja założeń Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ, która wskazuje na konieczność włączania osób z niepełnosprawnościami w główny nurt życia społecznego.

Realizacja Programu wymaga ścisłej współpracy jednostek organizacyjnych Powiatu, gmin, organizacji pozarządowych, instytucji edukacyjnych, podmiotów rynku pracy oraz samych osób z niepełnosprawnościami i ich przedstawicieli. Tylko podejście partnerskie i partycypacyjne pozwoli na

skuteczne wdrażanie zaplanowanych działań oraz efektywne wykorzystanie dostępnych środków finansowych, w tym funduszy krajowych i europejskich.

Zadania zawarte w programie będą realizowane w miarę posiadanych przez Powiat Bocheński lub pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Program powstał w oparciu o ekspertyzy Referatu ds. Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bochni.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tab. 1 Porównanie orzeczeń z różnych systemów orzeczniczych

Tab. 2 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

Tab. 3 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni, w latach 2021 – 2025 dla osób powyżej 16 r. ż. wg przyczyn niepełnosprawności

Tab. 4 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni, w latach 2021 – 2025 dla osób do 16 r. ż. wg przyczyn niepełnosprawności

Tab. 5 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg wieku z Rejestrów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

Tab. 6 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg poziomu wykształcenia z Rejestrów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

Tab. 7 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności wg zatrudnienia z Rejestrów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bochni w latach 2021 - 2025

Tab.8 Udzielanie dofinansowania do udziału w turnusach rehabilitacyjnych

Tab.9 Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Tab.10 Udzielanie dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny na użytek domowy

Tab.11 Udzielanie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się u osób indywidualnych

Tab.12 Realizacja Programu wyrównywania różnic między regionami

Tab.13 Dane dotyczące uczestników i kosztów działalności WTZ

Tab.14 Partycypacja gmin w kosztach utrzymania WTZ

Tab.15 Koszty utrzymania WTZ

Tab.16 Dane dotyczące asystencji osobistej

Tab.17 Dane dotyczące opieki wytchnieniowej

Tab.18 Poradnictwo zawodowe dla osób z niepełnosprawnością

Tab.19 Osoby z niepełnosprawnością włączone do ewidencji jako bezrobotni lub poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu

Tab.20 Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych

Schemat 2. Niepełnosprawność biologiczna i prawna

Rysunek nr 1. Obszary włączenia społecznego osób niepełnosprawnych

Rysunek nr 2 . Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lat

Rysunek nr 3 . Odsetek osób niepełnosprawnych prawnie